

Slniečko 6

ROČNÍK XV. (XXXVII.)

FEBRUÁR 1983

3 Kčs

Cesta za slnkom JURAJ ANDRIČÍK Čochvíľa vyjde ne-
deľné slnko, odplaší noc, zaženie tmu. Dohovoril som sa včera
s otcom, že sa k nemu hneď ráno rozbehneme. Ako deti
z rozprávky za svetlom v medovníkovej chalúpke. Vyrazíme, až

ILUSTROVAL JÁN DRESSLER

sa vygúľa spoza Vihorlatu, až sa od neho odrazí... Raz, dva, tri, teraz...

Ktovie prečo nám zišla na um taká pocha-bosť. K slnku! Nemali by sme ísť radšej do kina? Mame ani muk. Smiala by sa. Nechá-me jej len lístok, že tak a tak, raňajky, desiatu, obed, olovrant, večeru sme si vzali so sebou. Keď vstane, budeme už mať v nohách poriadny kus cesty, už nás ani hlásnou trú-bou nezavráti.

Vyklízlí sme z domu, prehodili si cez plece tajne nabalené kapsy, otvárame jedny vrátka, zatvárame druhé: vrzg, vrzg. Ináč všade ticho. Psa nemáme. Tráva na dvore sa sivie od rosy. Až po nej prejdeme, zostanú za nami dve trochu krivé tmavozelené cestičky. Jablone, slivky, vrbý sa ani nepohnú, mlčky čakajú na brieždenie. Ešte pár krokov — a sme za stodolou, na záhumní, kde už nám nič neza-cláňa výhľad. Trasieme sa od ranného chla-du, div nadržoceme zubami.

„Vidíš nás, zornička, ako sa trasieme?“
pýtam sa žltej bodky nad obzorom.

Zornička svieti napravo od vyhasnutej sopky a tiež sa trasie.

„Žmurká,“ ukazujem otcovi.

„Dáva nám znamenie: Pssst, aby nezačuli mraky, že čoskoro vyjde...“

„Je to dobré znamenie,“ nespúšťam oči

z Vihorlatu, za ktorým sa čosi pomaly, ale zato, ojój, pohýna.

„Čo keby vybuchla?“ zišlo otcovi z ničoho nič na um.

„Sopka? Iste by s kameňmi vyletelo do vzduchu aj slnko, ani by sme nevedeli, čo je to,“ pokúšam sa o žart.

„Skade vieš?“

„Učili sme sa.“

„Nestraš,“ zahriakol ma právom staršieho, „lebo čert nespí.“

Že by v sopke boli čerti? Ále, veď mi už minulo jedenásť...

Vihorlat ani po dlhšej chvíli nevybuchol, a tak už naň nemyslíme. Obloha bledne, bledožltne a vtom — šlah do očí! Kým si ich nevdojak chránime rukou, žltá rieka sa rozlieva naľavo i napravo a zaplavuje letné ráno.

Obzeráme sa, pozorujeme povodeň, a za-tiaľ už vyšla polovica žeravého kotúča. Len čo sme sa spamätali, vyšiel celý. Slnko. Ne-umyté, nečesané. Blízke. Na dohodenie ka-meňom.

„Zornička, kde si?“ volám do belasého prázdna. „Ach, pravdaže, za horami, za zorami.“

Prvý vykrikol otec:

„Bežme!“

„Bežme!“

„Kto sa ho skôr dotkne, vyhrá!“ dýcham z plných pľúc, prepletám tenkými bocianími nohami, až šušťí vzduch. Vystieram dopredu ruky, už-už ohnivú guľu dočiahnem.

Obidvaja vieme o behu k slnku svoje, ale bežíme. Cez ďatelinu, po malej pšenici, ešte celkom nevyklasenej, po ceste, ktorá akoby náročky uháňa opačným smerom. Bežíme k neumytému, strapatému slnku. Už sa odle-pilo od Vihorlatu, visí nad Širavou, len aby do nej nespadlo! Zrážame nohami rosu, obuv už máme úplne premočenú. Usuš ju, slnko, ak už k tebe bežíme!

„Už sme tro—chu bliž—šie?“ pýtam sa prerývaným hlasom. „Is—te—že,“ odpovedá otec vážne.

Ani nevieme, ako sme spomalili krok, ako zastali, poškrabali sa za ušami. Ale už sa zasa hráme:

„Zdá sa, že sa nás slnko bojí. Malo by nám bežať v ústrety, a ono uteká nahor,“ mudru-jem.

„Ech, mať tak krídla!“ povzdychol si otec.

„Poďme pomalšie, hádam sa nad nami zľutuje a neutečie.“

Dedina sa zobudila, kričí za nami:

„Hej, pocháblí, vráťte sa! Pomútil sa vám rozum?“

Smeje sa divý mak a smiali by sa aj stračie nôžky, keby mali ústa.

„Dost,“ vzdávam sa po chvíli, „nemá to cenu.“

„Máš pravdu,“ počujem za sebou otcov hlas. „Slnko sa vyspalo v zlatej kolíske, preto je také čulé, preto tak rýchlo uteká. Aha, už sa aj presúšajú vankúše, na ktorých spalo.“

„Slnko je žeravá guľa,“ poznamenal som.

„Tak to nie! To si nemal. Na tom sme sa včera nedohodli!“

„A ty mi nebalamuť rozum kolískami...“

Mlčíme, poškuľujeme na slnko, hľadáme oporný bod.

„Vieš čo,“ ozval sa otec, keď už načerpal nových síl. „Bežme popri ňom. Alebo za ním. Večer ho tak či tak dolapíme v tráve.“

„To je nápad!“ vyskakujem, vyhadzujem ruky nad hlavu, aby som urobil otcovi radosť. Máme obidvaja to isté za lubom?

Obrátili sme sa a ideme. Slnko po ľavej strane, my po pravej. Slnko akoby do kopca a my po rovine. Všetci vchádzame do čoraz teplejšieho nedeľného rána. Dotýkame sa belasej oblohy, zelenej zeme. Na hospodárskom dvore zahučala sušička. V nedeľu? Čo sa dá robiť, tráva rastie aj dnes.

„Prečo sme sa k nemu vlastne rozbehli?“ povedal otec, keď na okamih zabudol na hru.

„Lebo je krásne,“ vyletelo mi z úst.

„Až oslepuje,“ dodal a žmurkol obidvoma očami.

Vítazný február

ŠTEFAN MORAVČÍK

Február — dníčkov pár...

Ešte spí v púčkoch jar.

Blažene sa však k nám zberá...

Raz—dva! A je tu celá!

Ulice rozkvitnú, na lúky sa zmenia.

Áno: dnes slávime —

čo je tam po zime! —

Rozhodný, veľký deň

dnes všetci slávime.

Február vítazný! Február hrdý!

Energické gesto robotníckej triedy.

Bez ktorého by

dodnes na pána

Robotník robil

do roztrhania...

Už svietia ulice: zástavy, kytice...

Na lúky sa menia.

Áno: dnes slávime —

čo je tam po zime! —

Rozhodný, veľký deň

dnes všetci slávime.

Kde je dobre a kde najlepšie

RUDO MORIC

Oko

Vybral sa dedko do húštin okolo kanála. Zobral so sebou sekerku i Maroša. Sekerku, aby zoťal pár agátových podpierok na jablone. Maroša, aby aj chlapcovi aj jemu bolo veselšie.

V húštine sa dedko musel poriadne prikrčiť, aby ho neškriabali agátové pichliače. Maroš sa krčiť nemusel, tak nízko pichľavé konáre nečiahali.

Ako sa tak predierajú chrastinou, dedko zastal.

„Maroš, pozri sa! Oko!“

Hľadá Maroš, hľadá na dedkove oči, ale nič zvláštne nevidí. Dedkove oči iba trochu vzrušene žmurkajú.

„Nie moje oko, Maroš. Pozri sa na zem.“

V tráve leží utešene zafarbený vták. Bažant. Ale už nie živý, lež mŕtvy. Zadusený.

„Prečo teda vravíš oko, dedko?“

„Nože sa lepšie prizri!“

Prizrie sa Maroš a vidí, že bažan-

tia hlava je v drôtenej slučke. A slučka je z oboch strán pripevnená o mladé agáty.

Beluška

DANA PODRACKÁ

V opustenom panskom sídle, z ktorého zostala už len jedna okrúhla veža, sa zachoval park. Boli tam najrozličnejšie druhy stromov a cudzokrajných kríkov. Podobali sa dlhým zeleným stolom, vázom, domom s komínmi, ba bolo tam aj niekoľko víl s dlhými zelenými vlasmi, ktoré im vrastali do zeme. Ale najkrajší bol košatý platan.

Jednej jari začal platan schnúť, strácať na svojej sviežosti a sile, nevypustil nové lístky, ba ani nerozkvitol. Beluška sa každé ráno chodila naň pozeráť, ale márne si želala, aby bol platan taký ako predtým; strom vyzeral stále biednejšie a biednejšie.

Raz na úsvite oslovila Beluška kvapky rosy, ktoré sa prechádzali po tráve v belasých krinolínach so slnečníkmi, aby si predĺžili život. Povedala im: „Milé dámy, prosím vás, vybozkávajte môj platan, možno sa osvieži a začne žiť.“ Dámy sa poradili, zavolali všetky kamarátky z parku a platan vybozkávali, hoci sa trochu červenali.

Keď nepomohlo ani to, Beluška si obliekla svoje najkrajšie šaty — sukňu z brezovej kôry a blúzku z nezábudiek — potom si vzala motyčku a tri dni a tri noci okopávala zem okolo kmeňa, aj okolo všetkých korenkov.

Vtedy sa platan trochu zachvel a zdalo sa, že sa nadýchol čerstvou zemou. Všetky stromy stíchli, iba topol zašumel: „Som najvyšší strom a vidím ponad všetky ostatné stromy. Choď do veže k starej sove, dá ti múdru radu. Tá ti pomôže.“

Beluška sa rozbehla k veži, na ktorej sa trepotala vlajka v podobe srdca. Vybehla po schodoch a uvidela svetielkujúce oči sovy.

„Čakala som ťa,“ povedala sova, „a viem, o akú radu ma chceš požiadať.“

Potom vzlietla, sadla si na staré hodiny, ktoré mali iba jednu ručičku, a pokračovala: „Kým sa raz otočím, aby som všetko dookola videla, musíš nepohnute stáť, aby som počula tlkot tvojho srdca. Ono roztočí moje hodiny a pomôže mi nájsť pravdu.“

Beluška stála ako živá socha a čakala. Sova sa otáčala a očami presvetľovala múry veže, na ktorých boli vyvesené portréty jej predkov. O hodinu zoskočila z hodín a povedala:

Zodvihol dedko bažanta so zlatým chvostom, ale najprv mu musel hlavu vyslobodiť z drôtu.

Marošovi stislo hrdlo. Bolo mu do plaču. Taký nádherný vták — a mŕtvy! Utešená hlavička smutne visí, vyhasnuté oči sú mútne.

„Dedko, a prečo si povedal oko?“

„Oko vravíme tomuto drôtku. Vidíš, slučka je okrúhla ako oko.“

„A bažant vopchal hlavu do oka len tak?“

„Horkýže,“ hodil rukou dedko. „Oko niekto nachystal.“

„Vari dajaký čarodejník?“

„Ale čoby. Človek, mrcha človek... Chcel si pochutiť na bažantovi, nuž pripravil pascu, aby sa vták chytil do nej.“

Až teraz chlapča pochopilo, čo sa stalo a ako sa to stalo.

„To musel byť naozaj planý človek,“ povedal, hľadiac do dedkových očí.

„Dobry určite nebol,“ prisvedčil dedko. „Takto sa nesmie loviť.“

„A ten zlý človek nemá peniaze na mäso?“ pýta sa Maroš.

„Ach jaj, horkýže nemá, možno má viac ako treba. On má radosť, keď takto chytí bažanta alebo zajaka.“

čika. To už je taký človek. Veru, nie všetci ľudia sú dobrí.“

Položil dedko bažanta do trávy a odťal zopár agátových palíc s rássoškami.

„Čo spravíme s bažantom?“ pýta sa Maroš.

„Nebudeme jesť ukradnuté mäso. Pochováme ho. Zober kohútika, ja vezmem palice. Ale najprv sa pozriem, či tu nieto ďalších pascí.“

A naozaj našiel ešte tri oká, čo čakali na nešťastné bažantie hlavy. Keď ich strhol, šli.

Maroš niesol vtáka za stuhnuté behy. Hlavička sa mu bezmocne hojdala a zlatý chvost sa vliekol po zemi. A Maroš rozmýšľal, prečo sú aj takí ľudia, čo ubližujú vtákom a zvieratkám.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE PETER CPIN

„Videla som kamenný vrch, na ktorom rastú dva do seba vrastené stromy. Keď prinesieš popol z tých stromov a posypeš ním svoj platan, zazelená sa a začne znovu žiť.“

Potom sova dokotúlala k Beluške železnú guľu. Och, ako sa Beluška preľakla! Bola to dračia hlava s dvanástimi očami a otvárala sa na mieste, kde sú zuby. Sova ju otvorila a zažala v nej oheň.

Keď Beluška vyšla na strechu veže, zhrkotal jej nad hlavou Veľký a Malý voz. Nasadla do menšieho, pretože bola skromná. Potom sa viezla po oblohe až do svitania.

Ráno našla kamenný vrch, aj dva do seba vrastené stromy a na nich utešené hniezdo. Pomyslela na svoj platan, pozrela na stromy a rozplakala sa. Nie, nemohla zničiť ich krásu.

Keď sa vrátila domov, sadla si pod platan, a keď mu všetko vyrozprávala, objala ho. Svojimi malými rukami obchádzala kmeň, akoby jedna náruč nestačila na jeho objatie. Zrazu cítila, ako s ním zrastá. Už mala kôrové topánky, v tele jej prúdila miazga a stúpala vysoko, vysoko vnútrom kmeňa, ruky jej zrastali s lístím. Keď sa ráno celý park prebudil, svieža koruna platana tleskala Beluškinými rukami.

Kto druhému jamu kope

STANISLAV RAKÚS

Z času na čas zachvátila kocúra Benička taká neodolateľná túžba vykopať niekomu jamu, že sa nevedel dočkať večera, kedy bude môcť vziať rýľ, lopatu a s chuťou sa pustiť do roboty.

Jedného dňa si Beniček povedal, že musí stoj čo stoj vykopať jamu mačke Kripolíne, lebo ak si niekto jamu naozaj zaslúži, tak je to predovšetkým ona.

Len čo totiž mačka Kripolína zbadala kocúra Benička, už naňho pred celou ulicou pokrikovala, že jej nedbanlivou chôdzou ošpliechal novú ružovú sukňu, že ho videla nastupovať do električky s odtrhnutým gombíkom, že mu v spánku chrapčí v nose, a tak ďalej a tak ďalej. A keď k tomu všetkému pripojila mocným hlasom, že vraj po večeroch jedáva červíky, bol si Beniček na čistom, že mačku Kripolínu jama neminie.

Nevedel iba, kde jej jamu vykopať, lebo pred svojím domom mala betónový chodník. Napokon sa rozhodol, že jamu vykope pred domom Chňapkovcov, ktorí bývali až na Brezovej ulici. Kripolína bola u Chňapkovcov častým hosťom preto, že Chňapkovci sa neprestajne hádali a hádavosť bola aj jej najväčšou záľubou. Ich telefónne číslo poznala naspamäť. Hocikedy zavolala, či by sa

k nim nemohla prísť trocha poškriepiť. Chňapkovci vždy s radosťou privolili, veď boli práve vo veľkej hádke a tešili sa, že s Kripolíniným príchodom sa hádka ešte zväčší.

Kripolína sa vedela hádať o čokoľvek, a preto sa ani nemusela telefonicky vyzvedať, o čom sa Chňapkovci hádajú a ako sa na hádku pripraviť. Kocúr Beniček patril zas k obyvateľom, ktorí sa často zdržiavali na Brezovej ulici, aby sa mohli z dlhej chvíle potešiť hádkou u Chňapkovcov. Títo pravidelní poslucháči hádok si v duchu pochvalovali, že Chňapkovci sa spolu s Kripolínou

hádajú veľmi hlasno a zreteľne, že dobre vyslovujú jednotlivé samohlásky aj spoluhlásky, a preto počúvajúcí nemusí napínať uši, môže si pri hádke pokojne priasť a tváriť sa, akoby ho hádka vôbec nezaujímala.

Beníček ako stály poslucháč škriepok poznal tak dobre hlasy Chňapkovcov, že sa mohol v telefonickom rozhovore s Kripolínou predstaviť ako najstarší Chňapko a pozvať ju na pomoc v hádke. Kripolína sa pozvaniu veľmi potešila. Obliekla si šaty s divokými farbami, aby nimi mohla v prípade potreby vyvolať novú hádku, a rýchlou chôdzou sa vybrala ku Chňapkovcom. Keď k nim prišla, Beníček opustil svoj úkryt a dal sa do práce. Všetko si vopred dobre premyslel, a preto začal kopať jamu hneď za bránou. Predpokladal, že Kripolína bude od Chňapkovcov vychádzať chrptom, lebo mala vo zvyku hádať sa ešte aj v bráne. A ani vtedy, keby nevychádzala chrptom, premýšľal Beníček pri kopaní, jamu nezbadá, veď je taká namyslená na svoju hádavosť, že pri chôdzi jednostaj drží nos hore a pod nohy sa vôbec nepozera.

Beníček veselo hľbil jamu a vonkoncom

netušil, že ho v skrytosti pozoruje kocúr Uliáš, známy bitkár, ktorý iba pred chvíľou vyšiel z mačacej krčmy a úporne premýšľal, s kým takým by sa mohol v tejto neskorej večernej hodine pobiť. Pohľad na Benička ho tak potešil, že musel vynaložiť veľké úsilie, aby nezačal od radosti spievať. Konečne vie, kto kope pred mačacími obydliami jamy. Natiahol si na labky boxerské rukavice, ktoré nosieval stále so sebou, a vyčkal, pokým Beníček nedokončí svoju prácu.

Keď sa nič netušiaci Beníček oprášil od hlíny a spokojný s peknou, hlbokou jamou vykročil domov, prišla Uliášova chvíľa. Postavil sa Beníčkovu do cesty a dal mu oňchať boxerskú rukavicu. Nečakaná boxerská vôňa Benička tak vyľakala, že sa mu až zatmilo v očiach. V sebaobrane začal ustupovať. Od strachu celkom zabudol na jamu. Vzápätí do nej spadol. To Uliáša načisto uspokojilo. Potrestala ho jama, pomyslel si, a keď v dial-

ke zbadal mačacieho policajta Bubuka, ktorý mu dal neraz pokutu, stiahol si boxerské rukavice a rýchlo sa pobral domov.

Len čo sa poudieraný Beníček vyštveral z jamy a krivkajúc urobil pár krokov, oslovil ho prísny hlasom policajta Bubuk. Ihneď ho začal vyšetrovať. Otvoril si svoj policajný zápisník, vzal si policajnú ceruzku a spustil paľbu otázok. Pri každej otázke hodilo Benička dozadu. Keď sa ho Bubuk napokon spýtal, prečo kopal na ulici jamu, Beníček pocítil, že znova padá do hĺbky. Po Beníčkovom páde Bubukovi zaraz zmäklo jeho policajné srdce, a preto ani nedal previnilcovi pokutu, iba mu prikázal jamu zahrabať.

A tak mačka Kripolína obišla dobre. U Chňapkovcov strávila celú noc. Tentoraz vznikla hádka z jej príchodu. Chňapkovci tvrdili, že ju vôbec nepozývali, kým ona vravela, že na vlastné uši počula, ako ju najstarší Chňapko telefonicky volá na návštevu. Chňapkovci povedali, že azda ani vlastné uši nemá, keď hovorí také nezmysly. Kripolína na to odvetila, že keď ona nemá vlastné uši, potom sú všetci Chňapkovci slepí a nemajú ani nosy. Ak oni nemajú nosy, vyhlásili Chňapkovci po krátkej rodinnej porade, tak ona má pod nosom namiesto fúzov obyčajné nitky z bavlny. Tým sa skončila prvá hádka. Zvítazili v nej Chňapkovci, lebo najväčšia urážka v mačacej krajine je to, keď sa niekomu podarí urobiť si posmech z cudzích fúzov. No v poslednej hádke zvíťazila Kripolína, lebo objavila, že prší. Bolo to už na úsvite. Aby mohla vzniknúť škriepka, Chňapkovci museli tvrdiť, že neprší. Zmurkli na seba a rýchlo zaspali. To bola ich jediná záchrana. Ináč by im nezostávalo nič iné, len vyjsť na Kripolínin návrh von a na vlastných bundách sa presvedčiť, že prší.

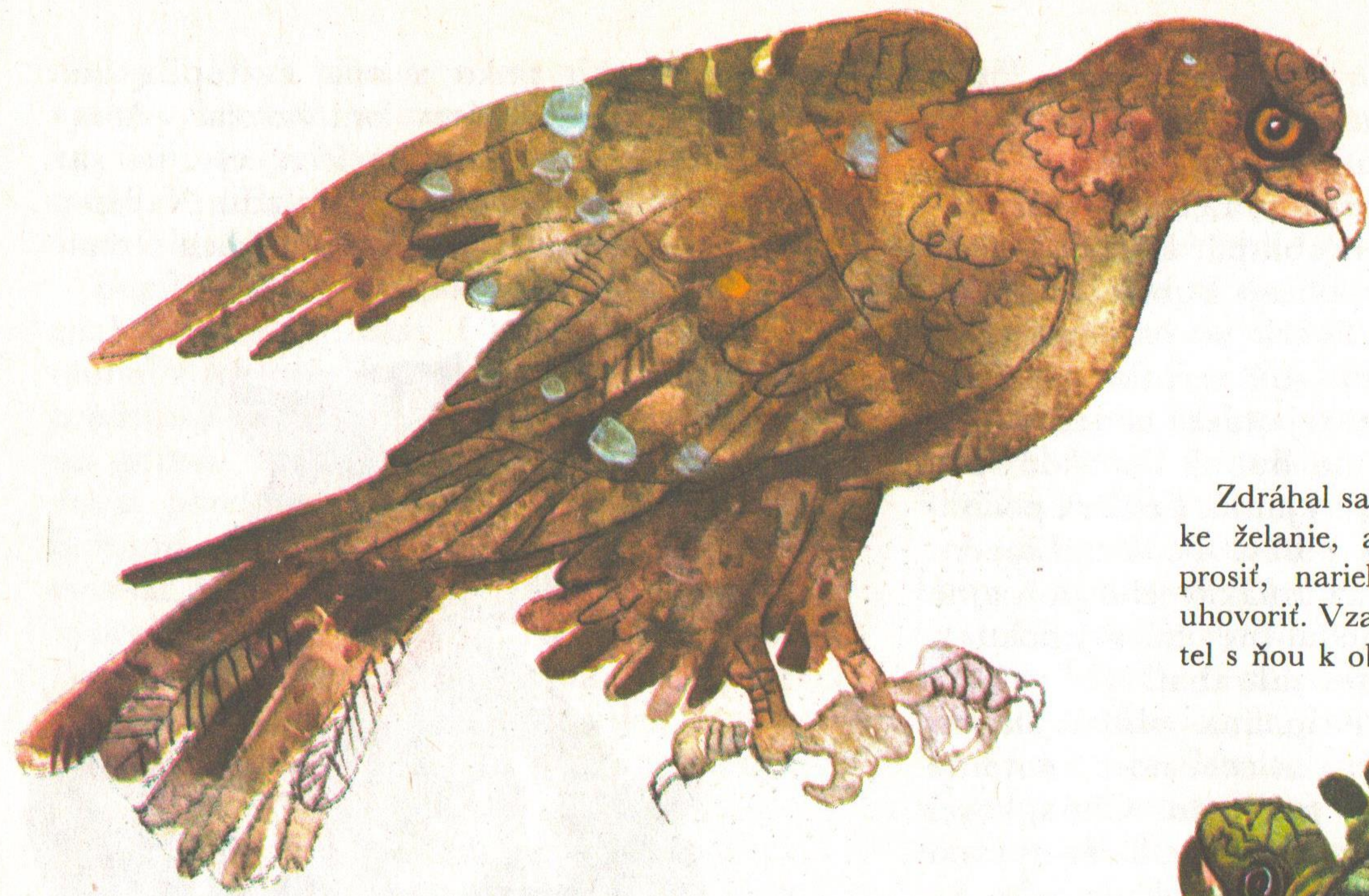
Kripolína opustila Chňapkovcov s pocitom víťazstva. Bola taká hrdá na svoju výhru v poslednej hádke, že nos držala hore, ako len mohla. A hoci si vôbec nevidela pod nohy, do jamy nespadla, veď jamu musel Beníček zahrabať. Po chvíli začala kýchať, pretože jej do nosa poriadne napršalo. Kýchala aj po-

tom, keď vyšlo slnko a ona nastúpila do ranného autobusu s úmyslom vyvolať v ňom hádku. To sa jej nepodarilo, lebo cestujúci sa dobre vyspali a mali výbornú náladu. Najlepšiu náladu mal šofér, ktorý cestujúcich obve-

seľoval spevom a žartami. Keďže sa s Kripolínou nikto nechcel hádať, začala sa škriepiť sama so sebou, čo vyvolalo vo veselom, dobre vyspatom autobuse smiech. Zahanbená a kýchajúca Kripolína musela vystúpiť na najbližšej zastávke.

Keby ju tam bol uvidel kocúr Beníček, podistým by bol z jej výzoru usúdil, že predsa len spadla do nejakej jamy, ktorú si azda aj ona sama vykopala. No kocúr Beníček Kripolínu nevidel. Práve telefonoval doktorovi Muftifarskému, aby ho prišiel ošetriť. Nebolo mu všetko jedno. Utešovalo ho iba predsa vzatie, že už nikdy nikomu jamu kopať nebude. Dobre vedel, že znova by do nej padol on sám.

Korytnačka a orol

BÁJKA

Rozhodla sa korytnačka, že si pozrie svet. No darmo sa namáhala, ťažký pancier a malé nohy nedovolili jej denne prejsť viac než pár metrov.

„Ech, či som len nešťastný tvor,“ zanariekala korytnačka nahlas. „Aj snažím sa, usilujem, a čo z toho? Stále sa iba mocem na jednom mieste. To vtákom, tým je hej, niekoľko ráz mávnu krídlami a hneď sú tu a hneď zasa inde. A pritom sa ani nemusia plahočiť po hrboľatej zemi, otíkať si nohy o kamene. Vznášajú sa v čistom povetrí ako páperko.“

Práve vtedy zosadol blízko korytnačky orol.

„Počuj, orol,“ oslovila korytnačka kráľa vtákov. „Nože ma naučí lietať.“

„Čože?“ nechápal orol v prvej chvíli korytnačku. „Čo ťa mám naučiť?“

„Lietat,“ zopakúva korytnačka svoje želanie hlasnejšie a hneď sa aj vyponosuje orlovi na svoj zlý osud.

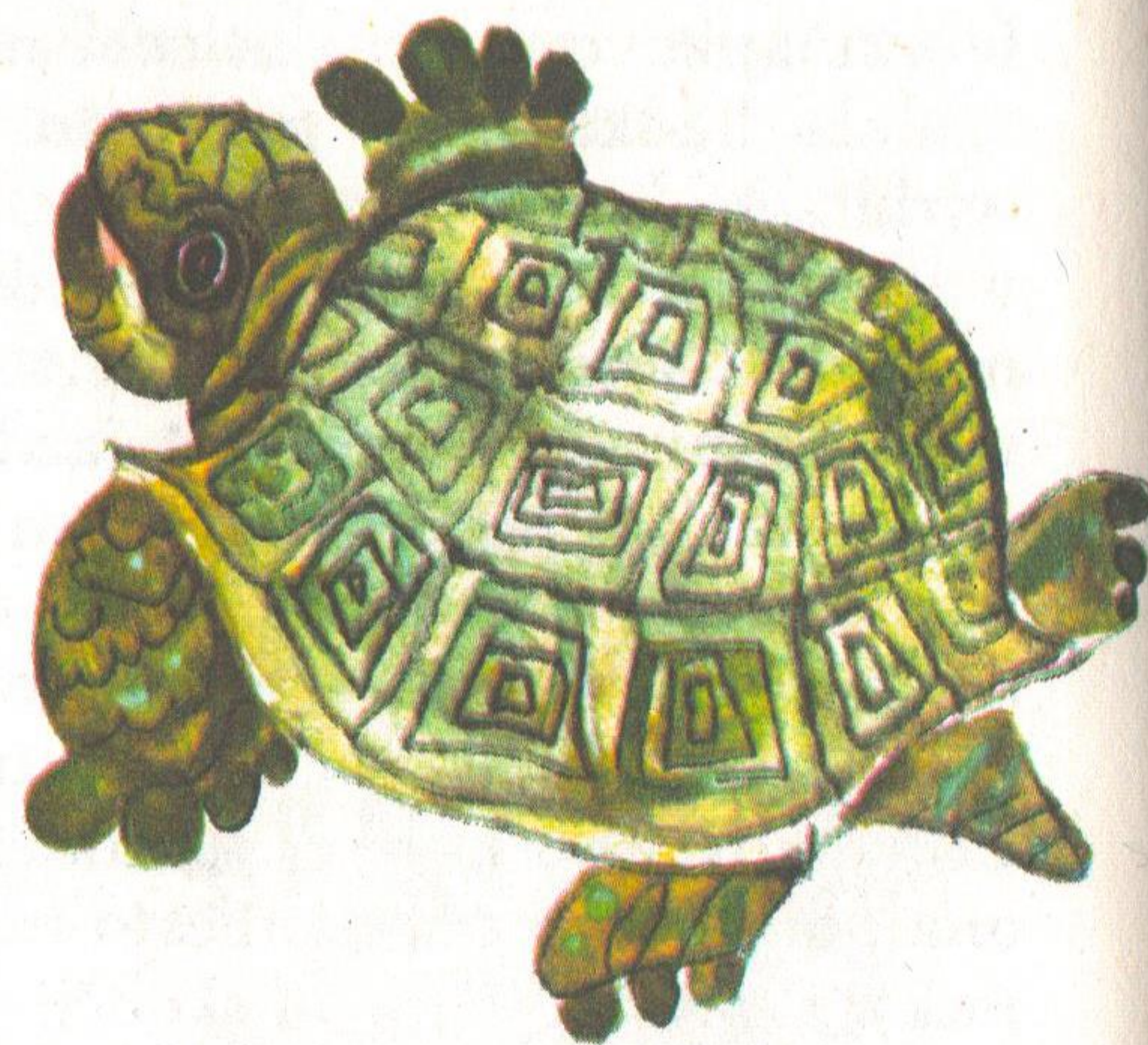
„Že zlý,“ vyvráva orol korytnačke jej trpkosť. „Veď máš pancier, čo ťa ochráni v nešťastí. Čo môžeš chcieť ešte viac?“

„Pch! Pancier,“ pohrdavo vyhŕkne korytnačka. „Keby som mohla, hneď by som ho zo seba zhodila. Iba čo ma tlačí k zemi. A mne sa už zunovalo večne si mazať nohy v blate, v prachu. Chceme lietať, mať svet ako na dlani.“

„Nešťastnica!“ zalamentoval orol nad korytnačkou. „Akože chceš lietať, keď nemáš krídla.“

„A čo keď nemám,“ nevzdáva sa korytnačka svojho nesplniteľného úmyslu. „Lietat sa dá aj bez nich. Len ma ty vynes hore, tam si už poradím aj sama.“

Zdráhal sa orol vyplniť korytnačke želanie, ale keď tá neprestala prosiť, nariekať, dal sa napokon uhovoriť. Vzal ju do pazúrov a vyletel s ňou k oblohe.

„A teraz ma pust,“ vraví korytnačka, keď už boli takmer v oblakoch. „Uvidíš, že sa dá lietať aj bez tých tvojich krídel.“

Rozovrel orol pazúry a v tom okamihu sa už korytnačka opája úžasnou voľnosťou. Lenže o chvíľočku márne máva nohami, prevracia sa to na jednu, to na druhú stranu. Namiesto vytúženého letu sa rúti k zemi ako kameň.

„Vieš, čo ťa zachránilo?“ zakrúži o chvíľu orol nad otrasenou korytnačkou. „Tvoj pancier. Keby si ho nemala, už je dávno po tebe.“

PODÁVA JÁN DONOVAL

Paradajka a slivka

FRANTIŠEK ROJČEK

Paradajka so smiechom takto slivku plaší:

„Čušať budeš cez zimu v kompótovej fľaši.“

Slivka múdro odpovie:

„Smiať sa nemáš prečo. Ty zas budeš vo fľaši čušať ako lečo.“

Rozpuknutý puk

PAVOL ŠTEFÁNIK

Na lade je hluk, chlapci honia puk. Ťukajú doň hokejkami, akoby tam boli sami, tuk a tuk a tuk.

Puk sa srdí, zlostí, že mu lámu kosti. Rozpukne sa v hneve, nikto o tom nevie pre ten veľký hluk.

Keď to bude známe, do vázičky dáme rozpuknutý puk.

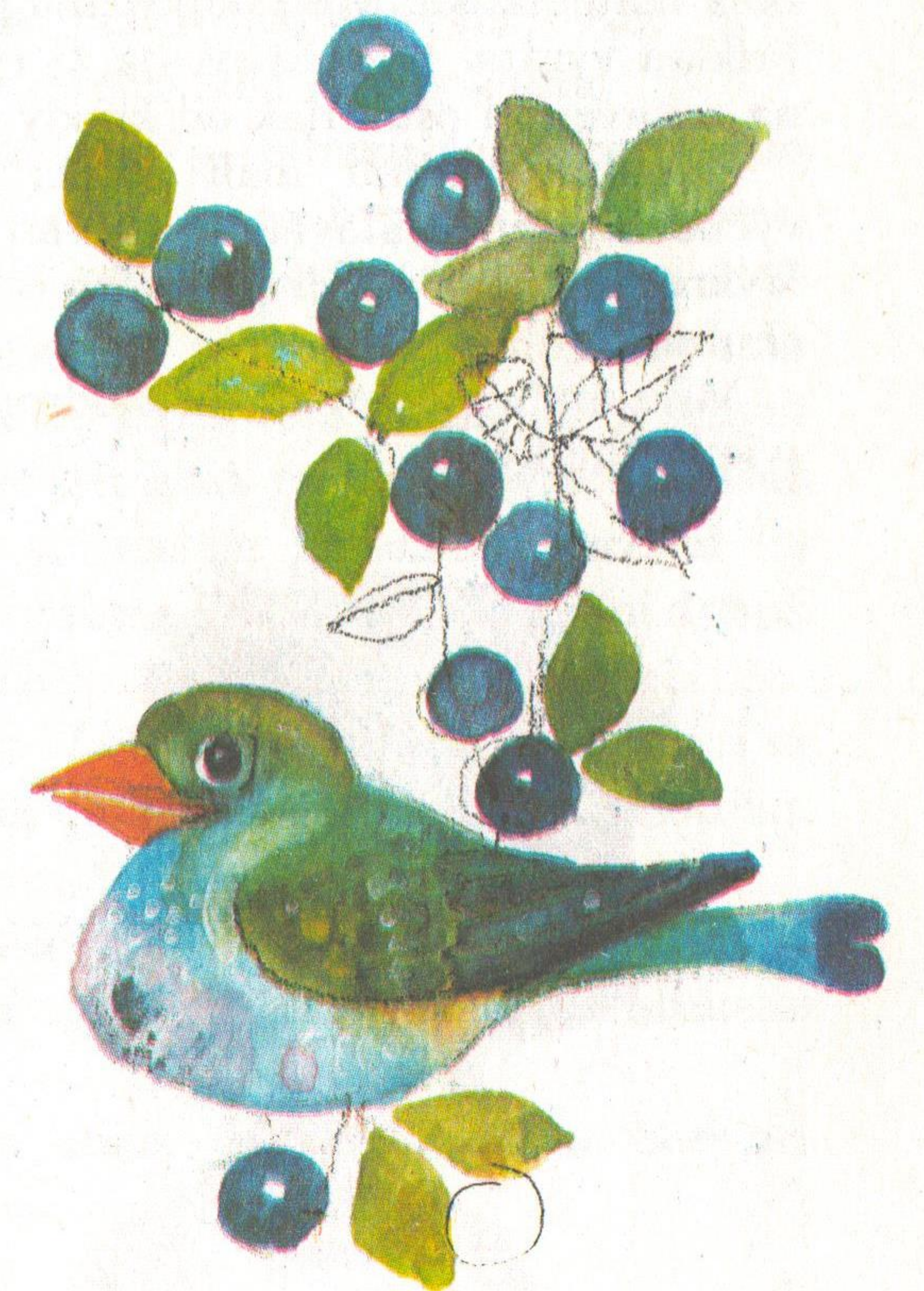
Trnkové noty

JOZEF PAVLOVIČ

Trnkový krik na jeseň je notová krása...

Len čo vietor príde sem, zaraz hrá, hrá, hrá sa.

Vletí do tých čiernonotých trniek, brnky-brnky na tie trnky, až to trnie trasie sa a trnie.

Pestrofarebný zverinec

BOŽENA TRILECOVÁ

Mišo dostal od starej mamy na Vianoce košeľu. Krásnu, zelenú s výložkami na pleciach a vreckami na prsiach. Hneď po vianočných prázdninách si ju obliekol.

„Fíha, kam sa chystáš?“ čuduje sa Ľuba, keď vidí, ako sa Mišo vykrúca pred zrkadlom.

„Do školy, ty múdra!“ odvetí Mišo.

„Počuj, ale dnes je na obed šošovica, nie aby si sa zašpinil.“

Mišo sa zamračí. Pf!

Nová košeľa má v škole veľký úspech. Celá prvá B si ju obzerá. Chlapci vravia, že vyzerá ako letecká.

Parádnik je spokojný, ani okom nemihne.

Prvá nehoda sa stala na druhej hodine. Bola matematika. Mišo odpovedal pri tabuli. Príklad vyrátal bez chyby, ba aj rýchlo, len na rukáve mu ostal flak od kriedy.

Poslednú hodinu mali prváci výtvarnú výchovu. Deti maľovali vodovými farbami. Výkresy len tak hýrili pestrofarebnými maľkami.

Mišo maľuje opatrne, na modrom výkrese svieta žlté kvety.

14

„Jej! Ty to máš pekné!“ čuduje sa Jana, ktorá sedí pred Mišom.

Pohodí vrkočatou hlavou a nechtiac zhodí mištičku s vodou.

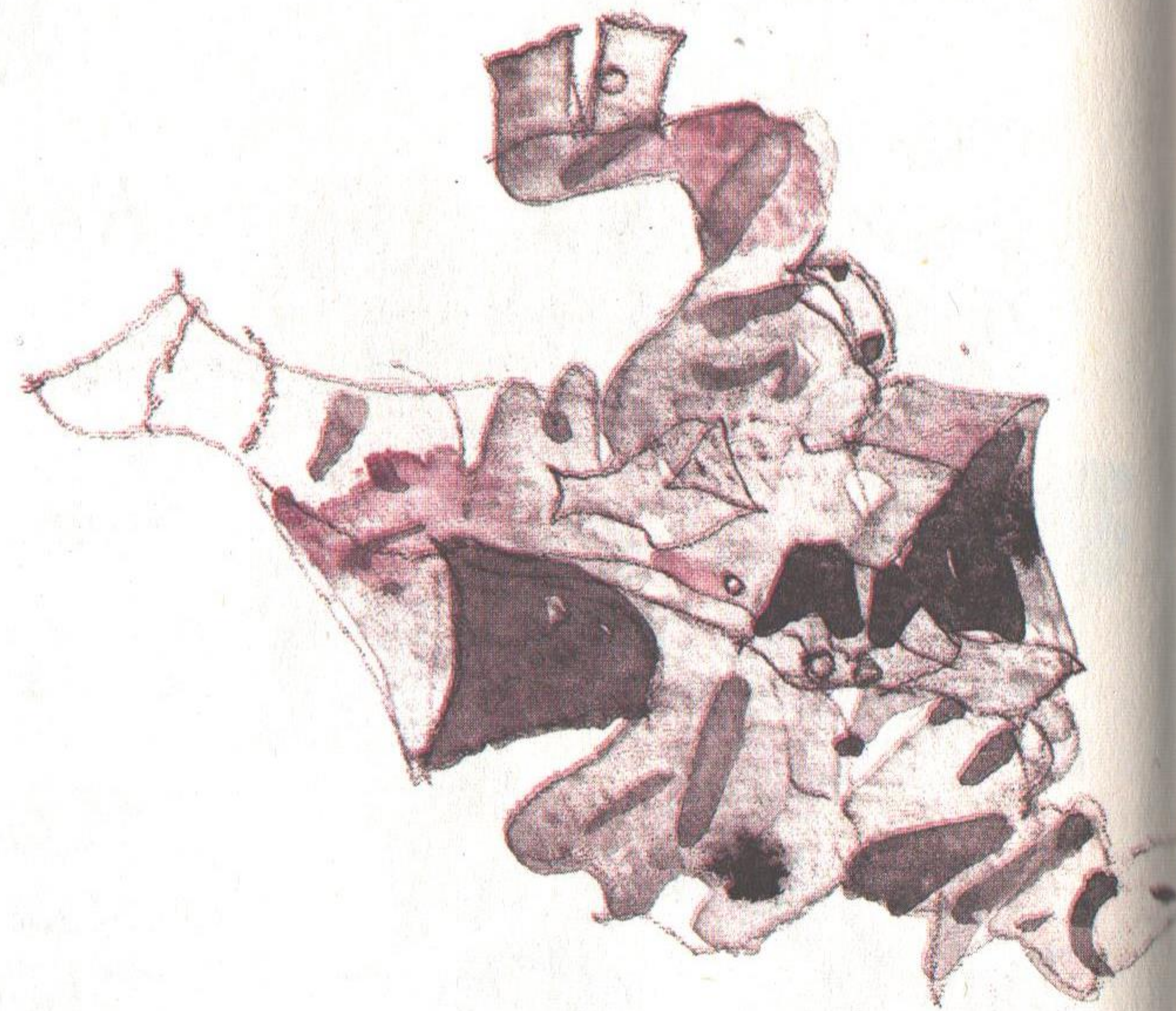
„Ty!“ zasipí Mišo a zachraňuje výkres.

„Čo sa tu robí?“ pribehne k lavici súdružka učiteľka.

Jana má slzy na krajíčku:

„Ja, ja som nechcela...“

Smola sa lepí Mišovi na päty celý deň. Vlastne, celý deň sa mu lepia na košeľu flaky.

„Ako bolo? Páčil si sa?“ kričí Ľuba, keď sa vrátil zo školy domov.

„Nezapáraj!“ hnevá sa Mišo. Chytro sa prezlečie a usiluje sa nebadane strčiť košeľu do koša na špinavú bielizeň.

Ľuba pribehne k Mišovi a vytrhne mu ju z rúk. Odrazu sa začne naháňačka. Deti behajú z izby do izby, búchajú dvermi a nad nimi poletuje košeľa.

„Daj mi ju!“ prská Mišo a usiluje sa vytrhnúť košeľu Ľube z rúk.

„Nedám! Najprv si ju obzriem.“

Ľuba rozloží košeľu na válande a skúmavo si ju prezerá. Fíha! To nie je letecká košeľa, to

je už len vzorkovaná paráda! A aký neobyčajný vzor.

Mišo neveraví nič.

Ľuba zbadala, že žartom a posmievaniu je koniec. Povzbudivo žmurkla:

„Tak vrav!“

Mišo sa zo začiatku ošiva, no potom spustí:

„Noo, ten biely fliačik, to sa mi stalo na matematike...“

„Vyzerá ako hus!“ doloží Ľuba a pokračuje: „A žlté kura?“

„To je z výtvarnej,“ šepká Mišo.

„A hnedý chrobák, to je šošovica od obeda,“ povie zas Ľuba. „A toto? Vyzerá to ako mačka.“

„To je lekvár,“ povie Mišo previnilo a odrazu uprie prosebne oči na sestru. „Nedá sa to vyprať?“

„Dá!“ hrdo vyhlási Ľuba.

„Ale čo povie mama? Bude sa hnevať.“

„Nebude!“ usmeje sa Ľuba. „Pokým si urobíš úlohy, celý ten zverinec z košeľe zmizne.“

A naozaj! Mišo si nestačil ani dopísať úlohu z matematiky a v kúpeľni už visela na šnúre čisto opraná parádna košeľa. A po pestrofarebnom zverinci nebolo na nej ani stopy.

Tajomný papier

LUDO ONDREJOV

Išiel som — ako vtedy bolo zvykom — do roboty na piatu hodinu ráno. Keď som vykročil z domu, bola ešte polotma.

Ako tak idem — odrazu čo vidím: predo mnou na ceste sa pohybuje kus papiera. Keďže bolo úplné bezvetrie, myslel som si, že ma klame zrak v rannom polosvite. Aby som sa presvedčil, skočil som po papieri a schytil som ho zo zeme. A čuď sa svete! Krásne zvieratko s belasým hrdielkom vycerilo na mňa biele zúbky. Poznal som ho veľmi dobre: bola to lasica. „Daj pokoj,“ vravím jej, „neviem, čo si hľadala v tom papieri. Možno si sa chcela iba pohrať. Ale zuby mi neotrčaj, neublížim ti.“

Milá lasica nedbala na moje prihováranie. Vychytila sa a zmizla v húštine blízkeho krovia.

Tak sa stalo, že som videl v bezvetří tajomne vandrovať papier.

15

Ten prešporský mýtnik

Putypum,
putypum

*Ten prešporský mýtnik
prekrásnu dcéru má,
ona nič nerobí,
len v okne sedáva,
prekrásne vyšívá,
ešte krajšie spieva.*

Chýr o krásnej Katarínke šírym svetom letí. A v tureckom tábore sedí Majmún-paša, nevie sa jej dočkať. Jej krása pokoja mu nedá, po jej sladkom speve túžia jeho uši. Dal jej už postaviť v tej tureckej zemi sedem zlatých zámkov a deväť kaštieľov. Každý z nich má strechu diamantmi krytú, drahými perlami pekne vykladanú. Pod jej biele nohy chystali koberce, pre jej biele ruky priezračné krištále...

A tu čudná správa táborem sa nesie, zlá-nedobrá správa pre Majmún-pašu. Tí jeho vojaci dievča neprivedli! V Dunaji plávajú, prázdne ruky majú...

Majmún-paša hromžil, až sa hory zelenali, keď svojich nepodarených pytačov z dunajských vín ťahal. Klial, brýzgal, zlorečil, hromy-blesky zvolával na hlavy Prešporčanov, keď mu Bajúz rozprával, ako neslávne pochodil.

„Svetlo oka môjho, pane môj!“ zaskučal Bajúz a hodil sa na zem,

pred pašove nohy. „Krásna Katarínka na celom svete páru nemá. A ja ti tú krásu nemôžem popísať, lebo môj jazyk je na to drevený. Chráň sa jej pohľadu, lebo ťa očaruje! Jej vlasy sú husté ako polnočná tma a tvár jej žiari ako slnko. Jej nos je pekny ako ostrie meča, líca má ako červené víno, pery jahodové. Svojou bystrou rečou prekvapuje všetkých. Je to perla drahocenná, na ktorej niet chyby.“

Keď Majmún-paša počul tie slová, oči mu zasvietili ako vlkovi a srdce mu div neprestalo biť. Už-úž chystal svoj ligotavý meč drahými kameňmi vykladaný, že Bajúza skrátí o hlavu. Ale potom ovládol svoj hnev, obrátil sa ku všetkým a predniesol silné, karhavé slová, že sa triasli ako listy v jesennom vetre.

„Prisahám pri svetle tvojej nádhерnej tváre, ó, slávny Majmún-paša, že sme urobili všetko, čo bolo v našich silách. Už sme Katarínku niesli na koni, keď nás prepadol oddiel hrdinov, z ktorých každý mal cenu jedného pevného hradu. Velil im kapitán Jakub,“ rapotal vystrašený Bajúz.

Keď tie slová počul Majmún-paša, stalo sa svetlo v jeho očiach tmou. Obrátil sa ku všetkým a predniesol takú ohnivú reč, že sa Turci mečov chytali a okáľmi blýskali.

„Pri brade proroka,“ zaprisahával sa Majmún-paša, „dobyjem to prekliate mesto, celý Prešporok zrovnám so zemou, kameň na kameni tam nezostane! Spravím z Prešporčanov posledných otrokov! Kapitána Jakuba skántrim o hlavu a krásnu Katarínku do Turecka odveziem. Taká je moja vôľa, tak sa to aj stane!“

Hneď boli Turci do boja hotoví. Štrngali šablami, privolali na slávu Majmún-pašovi:

*Andon, didion,
cive kopion,*

*ana vuka,
silná ruka,
najväčší je on!*

„Svetlo môjho oka, pane môj!“ obrátil sa k Majmún-pašovi Bajúz. „Nehrní sa do záhuby. Mesto Prešporok stojí ako biela perla osamelá v poli. Chránia ho delá, ktoré vrhajú také veľké kamene, že ich človek neobjíme. A celá krajina je v takom poriadku, akoby to bolo vnútro orieška.“

„Všetko zničím lesklým mečom!“ skríkol Majmún-paša.

„Môj mocný paša, Katarínka odkazuje, že ťa nechce,“ skrúšene vraví Bajúz. „To nie je žena pre teba, ó, najmúdrejší medzi múdry-

Bajúz za dobré rady neprišiel o hlavu.

Paša neotálal, aby mu zlost na Prešporčanov nebodaj nevychladla. Putypum, putypum — rýchlo sa dal na pochod bubnovať.

Zdvihli sa Turci-burci, vysadli na koniská-tátošiská, zamávali kopijami ostrými, zahrnotali kanónmi ťažkými a pohli sa k Prešporku. Ej, beda-prebeda tomu, na koho cestou nadabili!

Trhalo dievča Ialiu, pribehli Turci, vzali ju...

Ej, veru smutná pesnička sa vtedy niesla slovenskou krajinou!

*Už Turek ide,
už vojna bude!
Má milá plače:
„Čo so mnou bude?“*

Čo malo nohy, to sa do Prešporka ponáhľalo, za hradby sa schovávalo.

*Pánovia, pánovia,
kde je vaša sláva,
ktorú ste mávali,
keď ste panovali?*

Ej, bistú, nebolo Prešporčanom ľahko na duši, keď sa paša s vojskom pod hradbami usalašil, mesto obklúčil a vystrelil z kanónov!

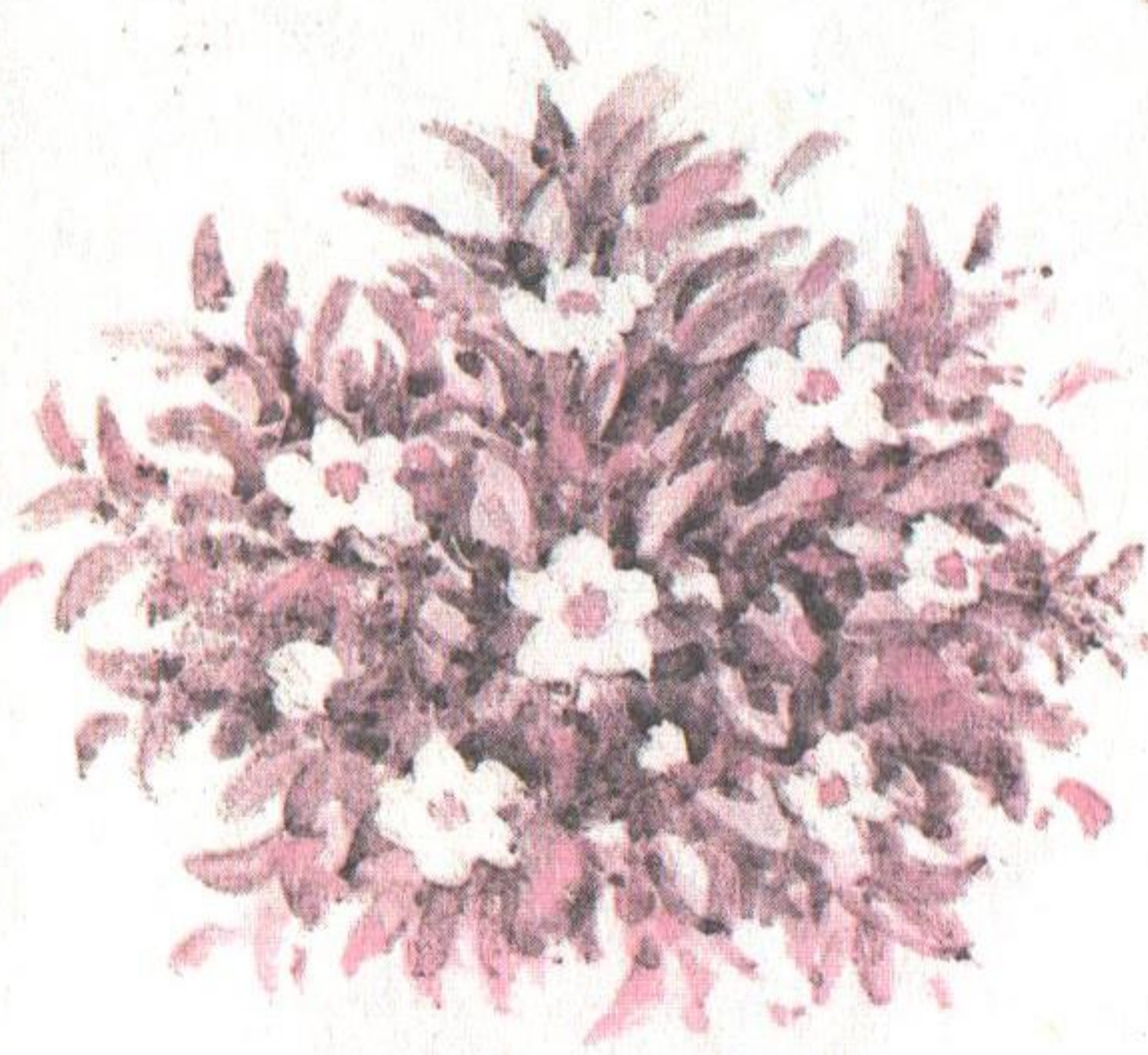
„Ej, zle je!“ preľakli sa radní páni. „Majmún-paša sa na Prešporok valí s takým veľkým vojskom, že ho zem ľedva unesie. Nevydržia veru naše pevné hradby, naše bašty biele ako labute. O všetko prídeme, peňazí nebude.“

„Nebojte sa,“ tíšil ich kapitán Jakub. „I my máme kanóny! I my vieme bojovať! Do nášho mesta sa Turek nedostane.“

Jaj, ale prešporskí radní páni neradi pušný prach ňuchali! Len sa radili a radili, akoby z tej kaše bez úhony vybýdli, bohaté majetky si zachránili.

Kolovali po Prešporku, kolovali zvesti:

*Schádzajú sa páni,
čo to bude s nami?
Schádzajú sa páni,
dlhé rady vedú.
Čo tam pre chudobu
dobrého vyvedú?*

A čo vyhúťali páni najmúdrejší?

*Že kto nemá koní,
aby chodil peši.
A kto nemá čižiem,
aby chodil bosý,
hoci po kolená
nohy si urosí.*

Smelo si zastal kapitán Jakub pred radných pánov, ktorí len na svoje bruchá mysleli, o nič druhé sa nestarali, a takúto pesničku im zanôtil:

*Všetko sa stratilo
jak vietor v doline
a ako tá tráva,
keď jeseň nastáva!*

Nafúkli sa radní páni na takú odvážnu reč a už len nad tým húťali, ako sa kapitána Jakuba zbavia.

„Pošlime ho za naším cisárom-pánom,“ vraví jeden chytrák, „nech nám vojsko na pomoc dovedie.“

Darmo kapitán Jakub radným pánom húťol, že mesto ubráni. Musel poslúchnuť rozkaz. Musel sa s Katarínkou rozlúčiť, mesto opustiť...

*Počúvaj, počúvaj, čo to v hore hučí?
Či to zvony zvoní, ej, a či javor pučí?*

*Zvony to nezvoní, javor to nepučí,
ale to sa šuhaj od najmilšej lúči.*

(Pokračovanie)

Píše ZUZANA ZEMANÍKOVÁ
ILUSTRUJE MARIÁN ČAPKA

To je omyl, prosím!

Vlk

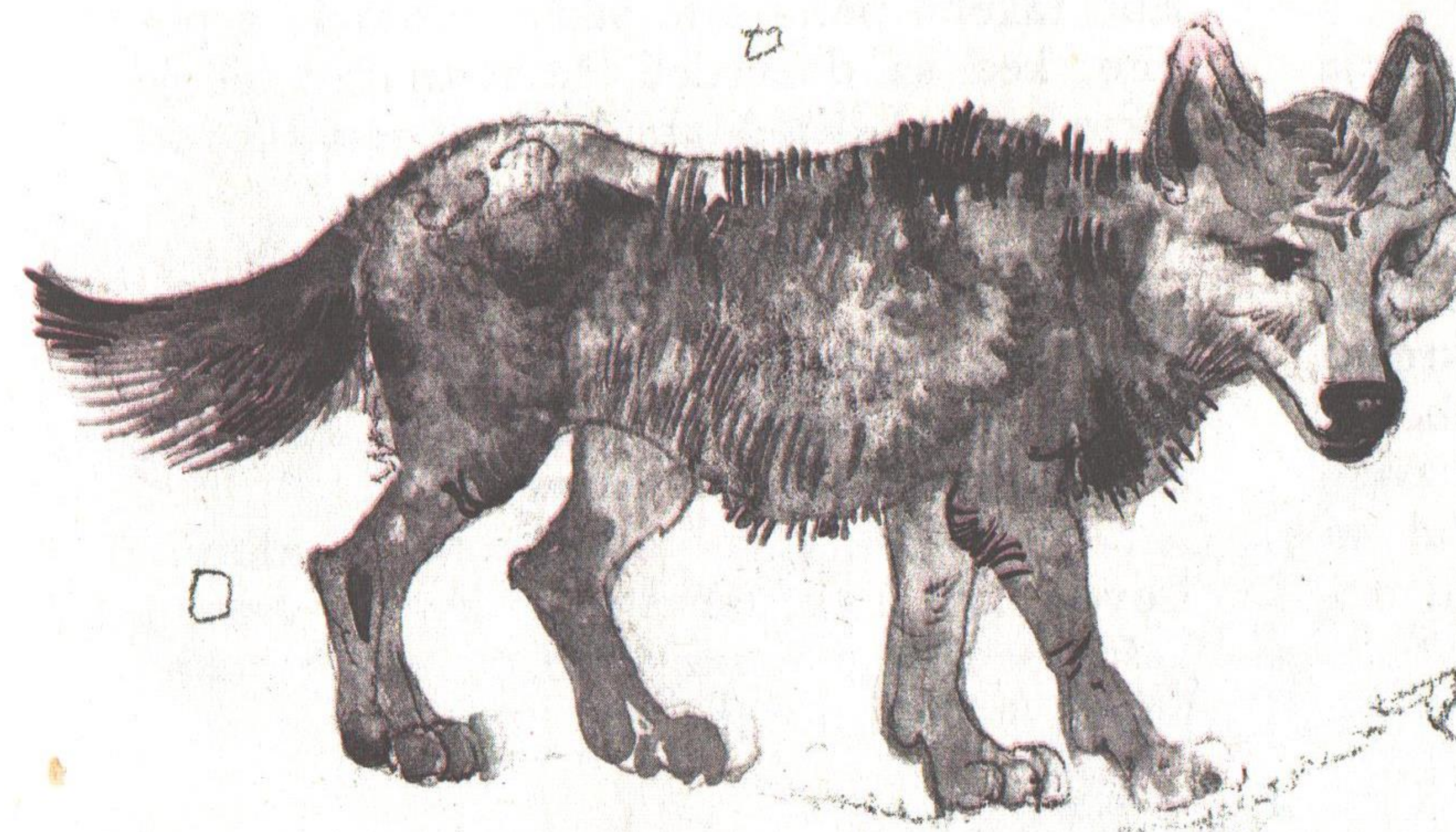
nie je vôbec zvieru útočné. Nikdy nenaháňal izvozčikov a nenapádal dediny ani vo svorkách, ani sám. Nezožral starú mamu či farára, vracajúceho sa od ťažko chorého s posledným pomazaním, hoci takéto historiky patrili neodmysliteľne ku každoročným lahôdkam čitateľov novín a doteraz sa rozprávajú nielen na Balkáne, ale aj u nás.

Naši, pomerne malí vlci, no aj päťdesiatkiloví obri, žijúci na Sibíri a v Kanaďe, majú v podstate rovnakú povahu. Človeku sa zďaleka vyhnú. Pri stretnutí s ním panicky od neho utekajú, i keď sú vyhľadovaní.

Jediný prípad, keď môže vlk človeka napadnúť (a nielen vlk, ale aj líška a všetky ostatné šelmy, napríklad dingo či kojot, ale i vlastný, obľúbený pes), je vtedy, keď je zvieru nakazené besnotou. Lenže ani vtedy to nie je napadnutie v pravom slova zmysle. Choré zvieru sa tacká a hryzie všetko, čo mu príde pod zuby, či je to kôl, kameň alebo ľudská noha.

Aj mnohé škody na zvieratách sa neprávom pripisujú vlkom, hoci ich má na rováši „dvojnohá škodná“. Arktickí vlci si soby ani nevšimnú, pokiaľ nájdú myš, ktorá tvorí od jari do neskorej jesene 90 % ich jedálneho lístku. A keď ulovia kus vysokej, je to zväčša choré alebo staré zvieru. Hromadné zabíjanie vlkov a ich kynozenie krutými nástrahami je teda zbytočná surovosť.

LUDVÍK SOUČEK

Svet v očiach

DANIEL HEVIER

*Keď otvoriš ráno oči,
celý svet ti do nich skočí.*

*Do očí sa pomestia
domy, parky, námestia,*

*ulice i predmestia,
stromy, lúky, rázcestia,*

*oblak, voda, vietor, slnko...
Máš to v oku ako zrnko.*

*V noci sa to bez stopy
v твоjich sničkoch roztopí.*

Z Prečova do Pretova

TOMÁŠ JANOVIČ

*Odkiaľ idem?
Ale tuto, rovno z Prečova.
A kam idem?
Cez tri kopce
do veľkého Pretova.*

*A z Pretova zase do Prečova
a z Prečova zase do Pretova
celý život pekne dokola.
(Dokiaľ mi to nohy s hlavou dovoľia.)*

*Do Prečova zvedavosť ma vedie.
A v Pretove vedia odpovede.
Cestou hŕtam, prečo asi
múdrejší sú Pretováci.*

Podarúanky kráľa Mateja

ONDREJ SLIACKY

Vybral sa kráľ Matej i so svojimi kráľovskými horármi na poľovačku. Lenže kým sa obyčajné horárske kone stačili rozbehnúť, bol už jeho arabský vraník za horami za dolami. Márne potom horári zhladúvali svojho pána, márne volali a vytrubovali, po kráľovi ani chýru ani slychu.

A veru aj večer prišiel, a kráľa Mateja nikde.

Lenže vtedy už nehľadali len horári kráľa, vtedy i kráľ hľadal svojich horárov. No daromne teraz vyvolával a vytruboval on, okrem vlastnej ozveny počul iba škrekot vyplašených vtákov. Nuž čo mal neborák robiť, ak nechcel nocovať medzi divými zvermi. Popchol unaveného koňa a začal sa predierať popri malom horskom potoku naslepo nadol.

A veru dobre urobil, že sa rozhodol takto.

Ako sa potôčik rozširoval, menil na potok, tak sa hustá hora rozostupovala, a netrvalo dlho, kráľ sa ocitol na kraji neveľkej dediny.

Ej, či sa len začudovali v biednej chalupe, čo za nočný hosť im to zbuchotal na dvere. Najprv si od samého údivu iba pretierali oči, lebo takého pána ešte jakživ nevideli, a potom, keď sa dozvedeli, že neznámy nie je nikto iný než sám Matej kráľ, nevedeli zas od úžasu vyrieť jediného slova.

Lenže kráľ Matej by nebol kráľom Matejom, keby sa nevedel chudákom privravieť ich rečou. Stačilo slovo-dve a už aj z bedárov spadol strach, kráľa pozývajú do chalupy, za hrubý doštený stôl ho usádzajú.

„Ale je tak, pán kráľ,“ vraví chudobný človek, „že si ťa môžeme uctiť len ovsenou kašou, lebo to je to najlepšie, čo máme v chalupe. Nuž nás neohrdni.“

Lenže aké tam ohrdanie.

Nestačili sa muž so ženou pozerat, tak mizla kaša spred vyhladnutého kráľa.

„A bola by ešte lepšia,“ vraví kráľ, „keby ste mi k nej ponúkli aj hrnček kýšky.“

„Veď by sme aj,“ vraví teraz žena, „ale biedni sme, okrem toho ovsíka nemáme ničoho nič.“

„A či nerobíte, ľudkovia nešťastní?“ spytuje sa kráľ začudovane.

„Akože by sme nerobili,“ vraví muž. „Od svitu do mrku si ani nevydýchame, chrbát nenarovnáme. No richtár, čo mu obrábame polia, si našu robotu nectí, len toľko nám za ňu dá, že neumrieme od hladu.“

Nechce kráľ Matej veriť tomu, čo počuje, nuž sa ďalej vyzvedá na to i ono. No čím viac sa vypytuje, tým trpkéjšie ponosy počúva na toho, čo má jeho kráľovský majestát v dedine spravodlivo zastupovať.

„Ba býva aj tak,“ žalostí žena, „že nám i ten ovsík nedá, lebo ho vraj musí poslať tebe, na tvoj kráľovský hrad.“

„Čože!“ očervnel kráľ Matej od hnevu a tak buchol pästou po stole, že ho temer prelomil vo dvoje. „Mne že váš richtár posieľa ovos?!“

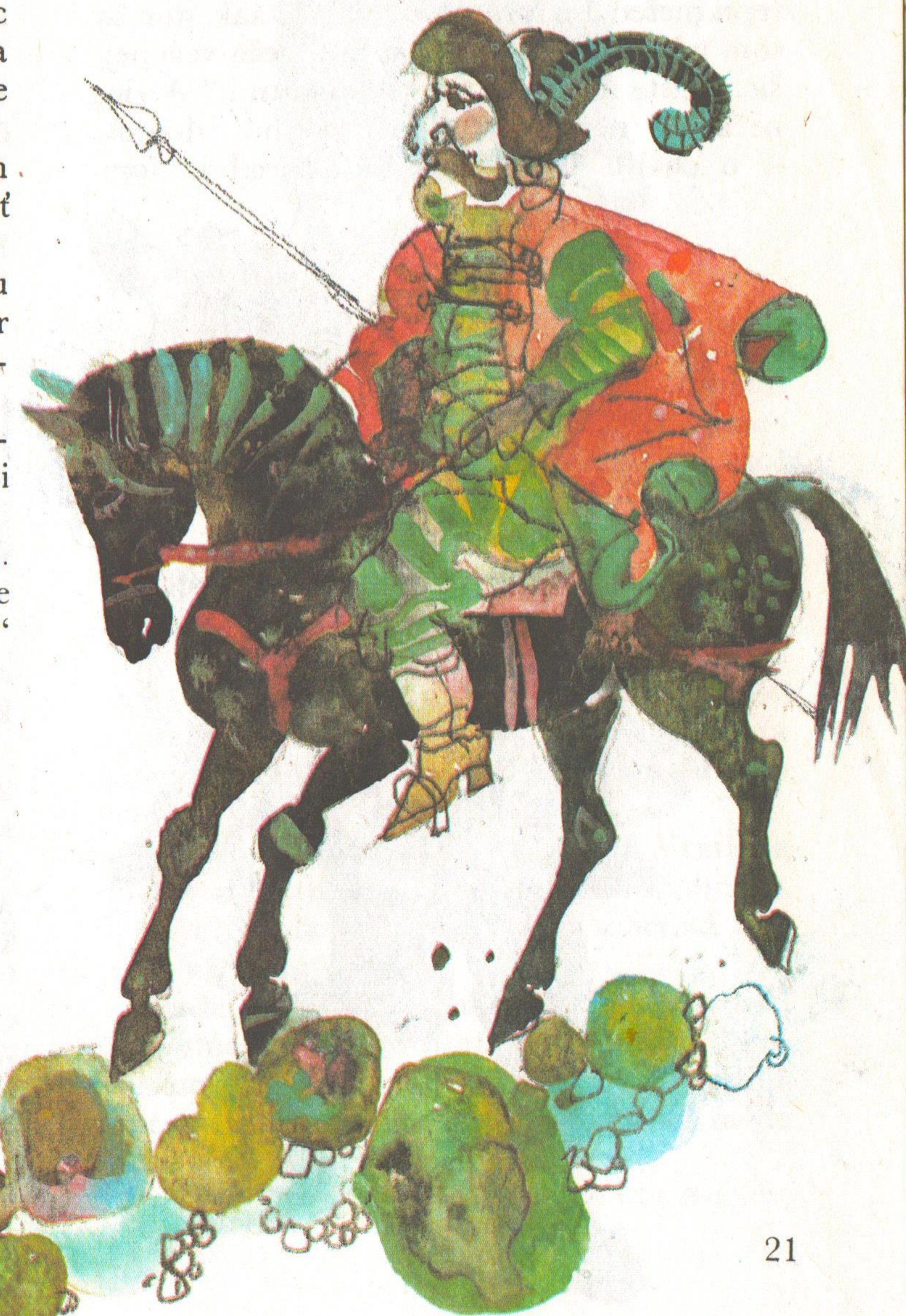
Vylakala sa chudobná žena kráľovho hnevu, strachom sa celá roztriasla, ale muž si dodá odvahy a rečie:

„Tak je veru, pán kráľ, ako žena vraví. A ty ak si naozaj taký spravodlivý, aký o tebe chodí chýr, spomôžeš nám, krivdu napraviš.“

Vyskočil vtedy kráľ spoza stola a hneď chce ísť s nestatočným richtárom robiť poriadky. Ba už je aj vo dverách, keď vtom postojí, pouvažuje, a potom akoby zabudol na to, čo chcel urobiť, spytuje sa tých dvoch, či ho vo svojej chalupe prenocujú.

„Prenocujeme, bodaj by sme nie,“ osmeľuje sa znova žena, „len či ti nebude tvrdo tu v kúte na lavici. Lebo ak hej, zavediem ťa k richtárovi, ten má nielen posteľ, ale aj duchny z kačacieho peria.“

Lenže kráľ Matej akoby ani nepočul, čo mu vraví chudobná žena, líha si na lavicu a o richtárovi už nepovie ani slova. Ba nespomenie ho ani na druhý deň ráno, nuž si tí dvaja myslia, že naňho zabudol. I chcú mu

to pripomenúť, no potom zabudnú aj oni, lebo rozmýšľajú, čo by podarovali svojmu vzácnemu hosťovi na rozlúčku. No nech sa akokoľvek trápia, akokoľvek premýšľajú, okrem jedinej repy za domom nemajú nič, čím by ho mohli obdarovať.

„Vďaka ti aj za to,“ vraví kráľ, keď mu chudobný človek tú repu podáva. „Ale keď beriem ja tvoj dar, vezmi si aj ty môj.“ A hneď aj dáva chudákovi mešec, v ktorom je dvadsať zlatých kremnických dukátov.

Nechcel vziať chudák peniaze, ale keď kráľ inak nedal, prestal sa protiviť, zobral si dar.

Šiel vtedy okolo nestatočný richtár, uvidel, čo si tí dvaja dávajú, a vraví si: „Ój, či je to len hlúpy kráľ, keď dal sedliakovi za sprostú repu mešec dukátov. Ale keď je to tak, mal by som to využiť a podarovať mu niečo vzácnejšie. Zaiste ma za to zasype dukátmi.“ A viac nečaká, neuvažuje, ale podho domov. A o chvíľu sa už aj ukláňa pred kráľom,

držiac v ruke povraz, na ktorom má uviazané statné teľa.

„Najjasnejší kráľ,“ vraví richtár, „predsa by si si od nás neodniesol iba obyčajnú repu. Tu máš, vezmi si na pamiatku toto hoviadko.“

Vzal si kráľ teľa a hovorí:

„Ďakujem ti, richtár, no aby si aj ty mal niečo odo mňa, vezmi si zas túto repu. Je vzácna, dal som za ňu celých dvadsať kremnických dukátov.“

Zalapal lakomý richtár po dychu, spregígal zopár ráz naprázdno. Lenže dar je dar, a ešte k tomu od kráľa, nuž berie repu a s dlhým nosom sa chystá odísť preč.

„Počkaj, richtár,“ vraví vtom kráľ, „ešte som nesplatil, čo som ti dlžen.“

Zajastril richtár ušami, keď počul o plate-ní, znovu sa mu zlaté dukáty zamarili pred očami. No kráľ namiesto toho, aby rozviazal mešec, uškrnie sa a vraví:

„Alebo si už zabudol, že si mi posielal do Budína ovos?“

„Ovos? Aký ovos?“ nechápe richtár.

O chvíľočku mu však svitlo, o čo ide. Roztriasol sa ako osika, no darmo padol na kolená, darmo začal prosiť o milosť, kráľ je neoblomný.

„Dlhy treba vracať,“ vraví, „a ja si svoj splatím tak, že za každé neskutočné vreco, čo si mi poslal, dám ti vyťať päťadvadsať skutočnou palicou.“

Len čo to dopovedal, ozval sa dupot koní a hneď na to stáli v chudákovom dvore kráľovskí horári.

„Prišli ste ako na zavolanie,“ vraví kráľ a hneď im aj prikazuje vyplatiť richtárovi sľubovanú odmenu. „A ty,“ obracia sa na chudobného človeka, „vezmi si toto teľa a opatruj ho tak, aby si mi nabudúce mohol k ovsenej kaši ponúknuť aj hrnček kýšky.“

Hneď potom vysadol na koňa a tak rýchlo odcválal preč, že nebyť toho teľaťa, čo sa mykalo na povraze, bol by si chudák myslel, že sa mu to všetko iba prisnilo.

A možno, že aj hej. Ktohovie. Ktože nám to už dnes zodpovie?

Potrestaný lakomec

MIROSLAV PETROVSKÝ

Kedysi dávno žil v jednej dedine veľmi lakomý sedliak. Sám si dožičil dobrého jedla i pitia, ale svojmu služobníctvu dal horko-ťažko suchú kôrku chleba.

Raz v noci zabúchal ktosi lakomcovi na oblok.

„Otvor! Chceme ťa obdarovať.“

„Obdarovať?“ začudoval sa lakomý sedliak a rýchlo otvoril oblok. Vtom skočil do izby malý zlatý mužík. Cez plece mal prehodené vreco plné zlatých dukátov. Hodil ho na stôl a vraví:

„Rozdeľ to spravodlivo medzi svojich sluhov. Ale daj pozor. Ak si niečo necháš pre seba, bude s tebou zle!“

A len čo to povedal, už bol preč.

Sedliak vysypal dukáty na stôl a začal sa v nich žiadostivo prehrabávať. Pritom si myslel: Nikto nedostane ani toľko, čo by sa mu vošlo za nechet. Ešteže čo, rozdávať zlato žobrači. Potom všetky dukáty vsypal nazad do vreca a šiel sa pozrieť, či už sluhovia povstávali.

„Hej, žobráci!“ kričal na nich. „Ješ by ste jedli, ale robiť nie, čo? Už aj nech ste na poli!“

Pravdaže o dukátoch nepovedal ani slova a vreco schoval do komory.

Vtom sa pred ním opäť zjavil zlatý mužík.

„Sklamal si ma,“ povedal mrzuto. „Musím ťa potrestať.“ Sedliak schytil palicu a chcel zlatého mužíka vyhnať z domu, lenže toho nikde. Nuž sa pobral von, že ho pohľadá na dvore, a tam div že nespadol z nôh: pes mal husáciu hlavu, mačka hadie telo, na streche namiesto holubov sedia okrídlené zajace, v chlieve chrochtajú bravy s konskou hlavou, z kozy je veľká rohatá sliepka.

Zatmelo sa sedliakovi v očiach, chytil sa za hlavu. Lenže beda! Za ušami si nahmatal rohy. Vtedy mu zišlo na myseľ vreco s dukátmi. Nuž beží do komory. Ale kde tam zlato! Namiesto dukátov je vo vreci samé suché lístie.

Zabedákal sedliak nad svojím osudom a podho k rieke, že sa utopí.

Vtom mu skríži cestu zlatý mužík. „Nerob to,“ vraví lakomcovi, „ale vráť sa domov a všetko, čo máš, rozďaj chudobným. Za to ťa zbavím rohov, i tvoje zvieratá budú ako prv.“

Počúvol sedliak zlatého mužíka. Vrátil sa domov a všetko, čo mal, rozdal chudobným. V tej chvíli bol bez rohov a aj zvieratá boli také, aké majú byť.

Lenže prešiel deň a lakomca začalo mrziť, že poslúchol zlatého mužíka. A tak, čo daroval, pobral si zas späť. No len čo to urobil, zmenil sa na tučného brava, rozbehol sa do chlieva a tam je vari ešte dodnes.

Prel. VIERA LORENCOVÁ

Rozprávka o svadobnej kytici

JÁN MILČÁK

Zavčasu, len čo sa rozvidnilo, obul som si teplé ponožky a obliekol hrubú košeľu. Vyšiel som do parku.

Ráno v parku je krajšie ako ráno na ulici. Zo všetkých stromov sa ozýva vtáčí spev.

Na jednej lavičke ležala kytica margarét. Bola tu už od večera. Prečkala noc, ale kvety boli svieže. Akoby ich niekto odložil iba pred chvíľou.

Lavičky v parku bývajú ráno pusté. Vyčkávajú na chodcov a ticho sa rozprávajú.

„Zabudnúť kyticu je márnomyseľnosť.“

„Čo je to márnomyseľnosť?“

„Márnomyseľnosť je horšia ako márnivosť,“ povedala lavička, ktorá

si namýšľala, že je najmúdrejšia, pretože na nej sedával starý profesor.

„V parku sa nedá nič zabudnúť.“
„Máš pravdu, v parku sa vždy všetko nájde.“

Lavičky počuli moje kroky a odrazu stíchli. Sadol som si na tú, kde ležala kytica, a vzal som do rúk biele lupienky.

Po chodníku prichádzalo dievča. Zastalo. Chvíľu hľadalo na margarétu.

„Nie sú z kvetinárstva,“ povedalo smutne.

„Nie, niekto ich natrhal na lúke,“ odvetil som.

„Mohla by z nich byť svadobná kytica,“ zvolalo dievča.

„Svadobná kytica pristane iba neveste,“ poznamenal som.

Dievča odišlo, a keď odchádzalo, videlo sa mi ešte smutnejšie.

Vrátil som sa domov. Kvety som vložil do starej fľaše od zavaranín. Potom som si sadol a zo zásuvky stola som vybral čistý papier. Chystal som sa písať.

Vtom prileteli vtáčiky a začali hlasno štebotať.

„Má kvety, a zabudol kúpiť vázu... Je nespravodlivý voči kvetom... Nádherné kvety, a iba vo fľaši od zavaranín.“

Vtáčiky sa mýlili. Nevedeli, že fľaša od zavaranín je teraz rovnako vzácna ako váza, pretože sú v nej kvety.

Ozvalo sa klopanie.

Vtáčiky odleteli a do miestnosti vstúpil mládenec.

„Dobré ráno!“ povedal, hoci už bol deň.

„Dobrý deň!“ odvetil som.

Mládenec postával pri dverách a prestupoval z nohy na nohu.

„Povedala mi o vás. Aj o kytici,“ zvolal.

„Kto ti povedal?“

„Dievča. Stretlo vás v parku.“

Spomenul som si na smutné dievča, aj na to, ako sa mu kytica veľmi páčila.

„Kúpila mi svadobnú košeľu, ale ja nemám pre ňu kyticu,“ povedal mládenec.

„Je jeseň, kvety odkvitli,“ odvetil som.

Vybral som z fľaše margarétu a podal som ich mládenecovi. Svietili ako drobné slniečka s bielymi, širokými lupeňmi.

„Dovoľte, aby som vás pozval na svadbu. Budete našim vzácnym hosťom,“ povedal mládenec.

„A kedy bude svadba?“

„Vy to neviete?“ ozval sa mládenec prekvapene. „Predsa v sobotu. Všetky svadby bývajú v sobotu.“

Pripravil som si sviatočné šaty, čierne topánky, motýlika, a keď prišla sobota, vybral som sa na svadbu.

V záhrade stál okrúhly stôl prikrýty bielym obrusom. Na prostriedku stola bolo položené červené jablko.

Keď sme si sadli, nevesta rozkrojila jablko a každému podala kúsok. Bolo sladké ako med a voňavé ako letná lúka.

„Myslel som, že na svadbe bude vyhrávať hudba,“ poznamenal som.

„Dnes je v meste viacej svadieb ako orchestrov, neušla sa nám,“ odvetil ženích.

„Nuž vám zahrám ja,“ povedal som.

Z vrecka na kabáte som vybral fúkaciu harmoniku. Uklonil som sa a už som aj veselo vyhrával.

Ženích vyzval nevestu do tanca.

Vtáčiky, čo sa pozlietali, posadali si na stromy a mlkvo počúvali moju pieseň. Keď som dohral, začali vy-

spevovať. Pochopili, že v záhrade je svadba, nuž zaspievali najkrajšiu svadobnú pieseň.

„Takú svadbu nemal nikto na svete,“ povedala nevesta a stále držala v náručí svadobnú kyticu. Ani pri tanci ju neodložila.

Neskôr, keď som ju stretol, padal drobný sneh, a ona sa ponáhľala do práce. V ruke niesla kyticu.

„Zmrznú, je chladno,“ ukázal som na margarétu.

„Nie,“ odvetila. „Stále sú svieže. Mám ich vždy so sebou.“

Slovensko v dobách stredovekých

Majere

Naši starí rodičia pokladajú za majer každý panský veľkostatok pozostávajúci z veľkých lánov, polí, domov plných boriešov, sluhov a nádenníkov, rozsiahlych poľností, na ktorých za skyvu chleba musela tvrdo robotovať dedinská chudoba.

Kde však má počiatok takýto veľkostatok, ako a prečo vznikol, to už dnes vie vysvetliť málokto. A tak nám treba, ako neraz v histórii, siahnuť po zažltnutých pergamenoch a papieroch, aby sme spoznali túto vážnu oblasť v živote našich predkov, ktorá formovala mnoho ľudských pokolení. Na majeroch a z nich — po zrušení feudalizmu — na vyrastajúcich veľkostatkoch vznikol poľnohospodársky proletariát, najvernejší druh robotníckej triedy v boji za novú, spravodlivejšiu spoločnosť.

Veľký, väčší, najväčší

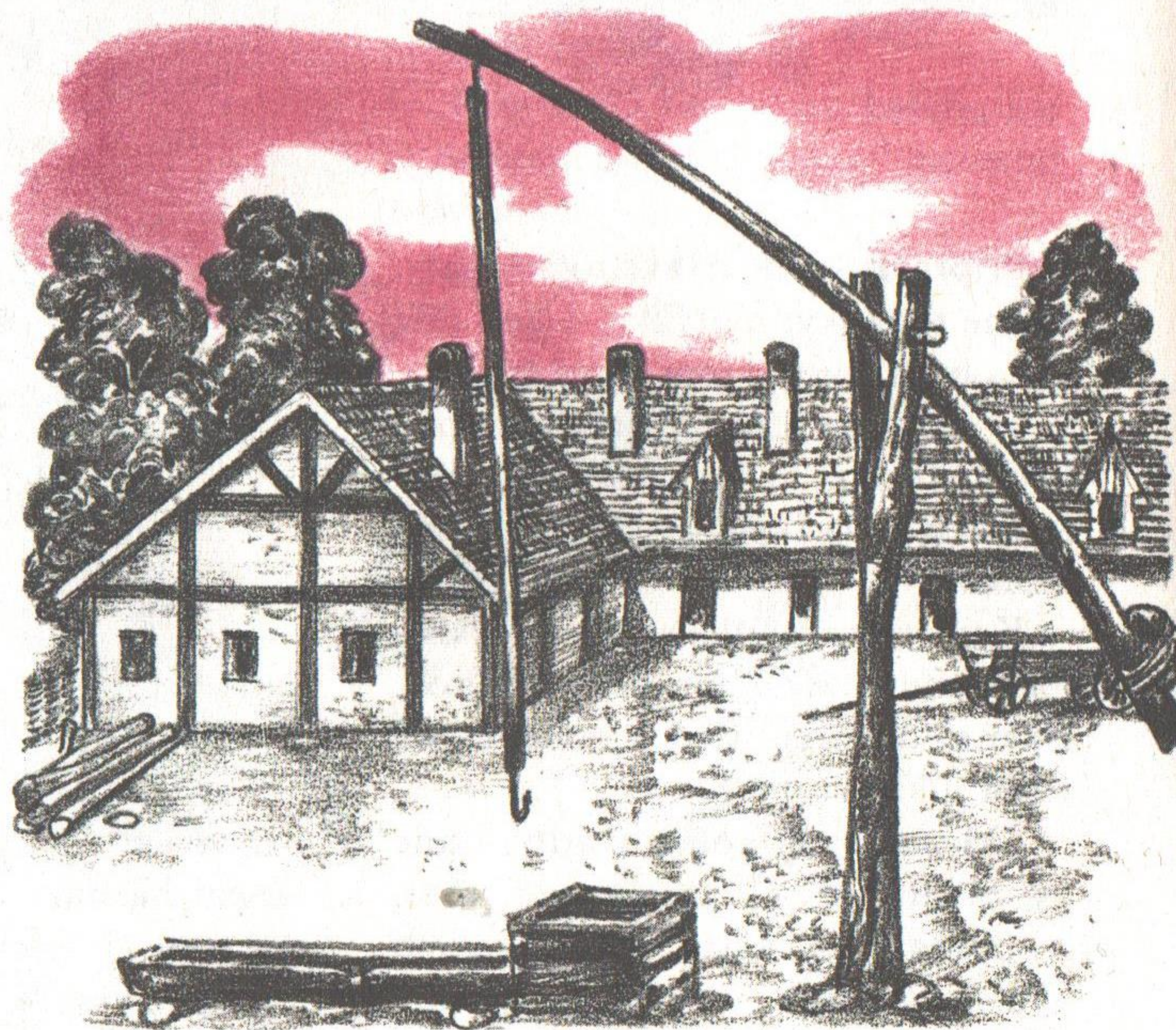
V starej latinčine, ak chceli niečo označiť slovom veľký, nazvali to „magnus“. Ak bolo niečo ešte väčšie ako „veľké“, nazvali to slovíčkom „maior“. A tak keď začali v našej krajine vznikať obrovské majetky bohatej šľachty, pomenovali ich pre ich rozlohu „majere“.

Kým nejestvovali majere, veľká časť šľachtickej pôdy bola v užívaní sedliakov. Každý sedliak mal prenajatý kus zeme, záhrady, lúky i hôr, a tu po celé stáročia a z pokolenia na pokolenie hospodáril a odvádzal svojmu pánovi za prenájom poplatky. Mohli to byť peniaze, zväčša to však bolo množstvo rôznych vecí, ktoré hradný pán so svojou družinou potreboval; obilie, dobytok, hydina, ovce

na mäso i na vlnu, maslo i vajcia, víno i pálenka. Jedni poddaní museli nalapať ryby a doniesť do panskej kuchyne, iní zas vozili drevo. Včelári doniesli med i medovinu, poľovníci všakové kože na kožuchy.

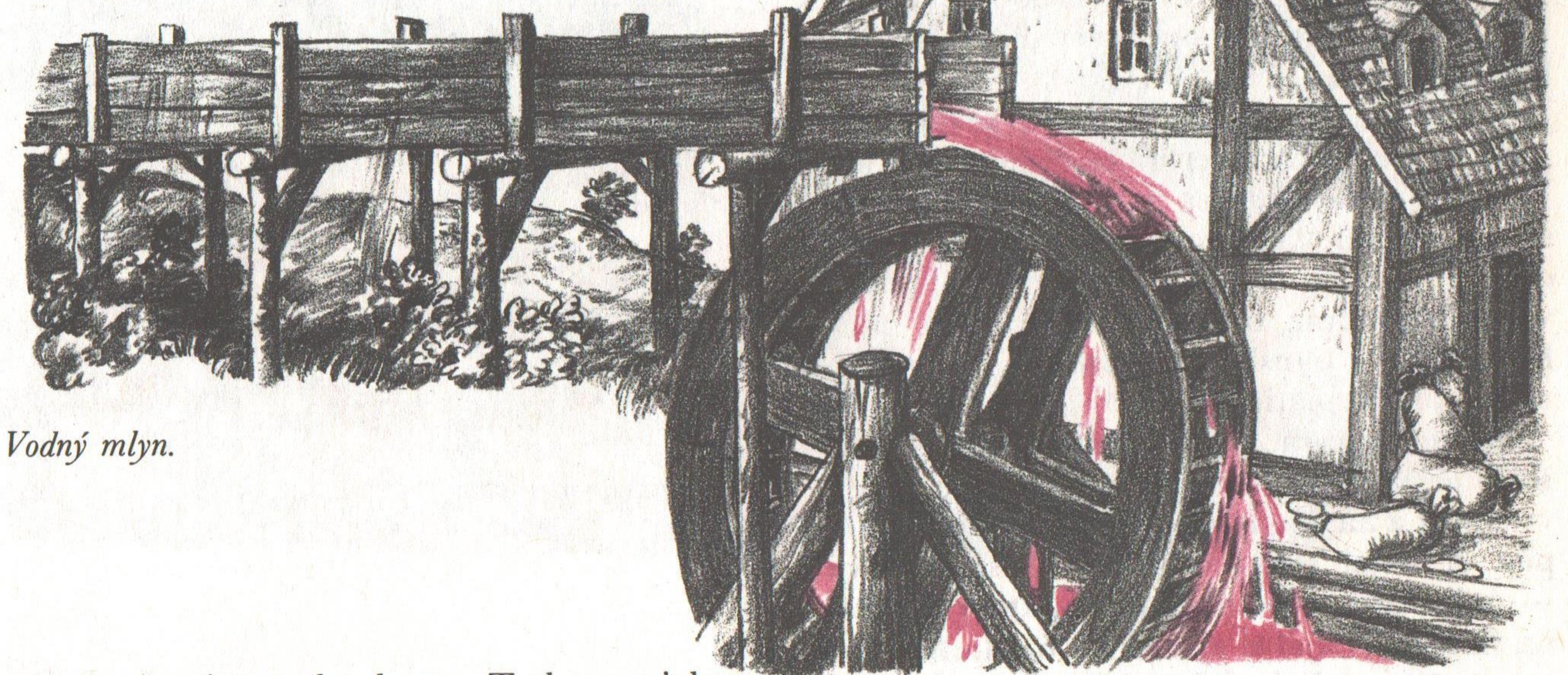
Kým žili feudáli vo svojich starých, stredovekých hradoch, kým žili skromne a nikam nechodili, tak im takýto životný štýl vyhovoval. Len čo však prekročili hranice svojho malého feudálneho panstva a dostali sa do sveta, videli, že život sa uberá iným smerom. Zemepáni už zanechávali neútulné, studené hrady a stavajú si pohodlné a prepychové kaštiele.

Pravda, nový životný štýl šľachty je drahý. Vyžaduje peniaze, peniaze a ešte raz peniaze. Honosné kaštiele už nevedia postaviť obyčajní dedinskí murári. Stavajú ich skúsení cudzinci. Aj nábytok do prepychových miest-

Hospodársky dvor — majer.

ností môžu robiť len veľmi zruční stolári. Látky na čalúnenia, tapety na steny, závesy na okná — to všetko treba zas doviesť až z Talianska a Flandier. Pritom si netreba robiť starosť, ako všetku tú nádheru zadovážiť. Veľké kupecké domy a spoločnosti dove-

Vodný mlyn.

zú tovar priamo do domu. Treba mať len jedno: peniaze. Toto slovíčko sa stalo akoby zaklínadlom. Opantalo všetkých, všetci sa mu koria.

Ošial peňazí zachvátil celý svet, aby ho už na dlhé stáročia neopustil. Nečudo, že mu prepadla i naša šľachta. Ale odkiaľ vziať peniaze? To bola otázka, s ktorou sa líhalo i vstávalo. Číhať za bučkom a okrádať kupcov? To sa dalo len dočasne. Okrem toho obchodné cesty sa presunuli zo strednej Európy a Levantu na pobrežie Atlantického oceánu. Tam predsa pristávali bohato naložené lode z novoobjavenej rozprávkovej krajiny — Ameriky. Vytĺcť peniaze zo sedliaka a jeho hospodárstva? Ani to už nejde. Sedliak je už totiž taký chudobný ako kostolná myš. Jeho pozemok sa drobí na malé majetochy, ktoré nevedia uživiť ani ich obrábateľov. Pustnú chatárku, zanikajú celé dediny, zem zostáva neobrobená. A práve stovky a stovky opustených sedliackych gruntov vedú šľachtu

k myšlienke, aby na pustej zemi začala hospodáriť sama.

Polia, mlyn, valcha, píla, pálenica

Šľachta, pravdaže, doslovne nepracovala, iba sama, na vlastnú päsť sa pustila podnikáť — „vyrábať“ peniaze.

Najprv pospájala orné zeme z opustených gruntov. Ak tam bol náhodou nejaký pozemok sedliaka, čo jej prekážal pri vytváraní veľkých majerských lánov, jednoducho sedliaka vyhнали či presunuli na inú zeme. Potom vybudovali maštale pre dobytok, niekoľko mlynov, valchovňu na úpravu súkna, pálenicu, pivovar, rybníky, ba neraz založili aj hámor či inú dielňu. Najbohatší šľachtici na západnom Slovensku — Pálffyovci sa dali na

výrobu obilia a vína. Dobre totiž vedeli, že veľkú cisársku armádu, ktorá bojuje proti Turkom, treba nasýtiť i napojiť. Na severnom Slovensku alebo v širavách Potisia, kde pôda nedávala vysoké úrody obilovín, šľachta sa zas na svojich majeroch vrhla na chov dobytka. Veľké mestá v Nemecku ba i v Taliansku spotrebovali každý deň hory mäsa. Tam, kde nebolo možné chovať hovädzí dobytok, pásli valasi ovce, z ktorých sa dala speňažiť žinčica, bryndza, vlna i mäso.

Vidina peňazí poháňala celé majerské podnikanie. Sedliak musel mlieť svoje obilie len v panskom mlyne, a za to musel platiť. Svoje súkno mohol valchovať len v panskej valchovni — a za to tiež platiť. Piť mohol iba v panskej krčme, bryndzu, ryby, ovocie mohol jesť len z panských zásob. A za to všetko musel platiť, platiť, platiť.

Nečudujme sa, že poddaní sa stále s väčšou a väčšou nevôľou dívali na svoju vrchnosť a na jej majerské podnikanie. Zemepán si najal správcu svojho hospodárstva — polkorába, zaplatil kľučiaru, ktorý dozeral na financie, najal si aj ďalších úradníkov, no robotu, tú ťažkú drinu však ponechal na pleciach svojich poddaných.

„Na panské!“

Tak vykrikovali drábi už na svitaní v takmer každej našej dedine či poddanskom mestečku. Panské zeme musel poddaný so svojim náradím i so svojím záprahom obrábať od jari do neskorej jesene: poorat, zasiať, pobraňiť, hrudy potĺcť, potom požat, obilie pozväžať, vymlátiť, uložiť do panskej sýpky. Roboty ho čakali tiež vo vinohrade, na panskej lúke, v panskej hore, pri opravách majerských budov a všade, kde si pán zmyslel. Obzvlášť ťažko znášali poddaní, keď museli obrábať „panské“ so svojim záprahom. Táto povinnosť ich aj na celé týždne vytrhávala z domovov a ich ruky potom chýbali na vlastných gazdovstvách.

Robotu, robotovanie sa čoskoro pociťovali ako najťažšie poddanské povinnosti, nuž kto

Robota na panskom.

mohol, každý sa im vyhol. Poddaní zbíhali z gruntov, utekali k novým pánom, alebo si vyhľadávali novú zem — kopanice, kde by sa skryli pred panskou robotou. Šľachta však vedela, že sedliaka musí udržať na grunte stoj čo stoj. A tak od začiatku 16. storočia vydáva zákony, podľa ktorých je poddaný naveky prikovaný k hrude, pričom o jeho živote a deťoch rozhoduje len a len jeho pán. Takto sa začína znevoľňovanie — druh novodobého otroctva, ktoré zbavilo človeka ľudskej dôstojnosti a urobilo z neho bezprávneho tvora. Celé 16. až 18. storočie je vlastne neutíchajúcim bojom o právo na sťahovanie. Bojom, v ktorom stoja proti sebe dvaja nerovnoprávni partneri: nadutá a neľudská šľachta, ktorá má v rukách celú krajinskú moc, a bezprávna masa poddanskej chudoby, odsúdená na večnú robotu.

Števkó Hudcovie z Tisovca

Tisovské panstvo v polovici 17. storočia vlastnil nadutý feudál Matej Kubíni. Raz, keď jeho poddaní orali, prišiel na pole jeho syn Marko a prikázal im, aby ešte večer pooranú zem obsiali a pobraňili. Poddaní, ktorí vedeli, že pánovi neradno odporovať, len mlčali. Jedine Števkó Hudcovie si pod nos zamrmlal: „Len na tvojej robote budeme deň i noc ziglovať“ — čo v nárečí znamená „hrdlačiť“.

Zemepán Marko to počul, vytiahol palicu a udrel Števkó Hudcovie. Ten sa však nezdržal, oboma rukami schytil sekeru a rútiac sa na zemepána, kričal: „Bistiú v tvojom bohu, ujedol, uhryzol si ma již toto druhý raz.“ Vraj keby sa nebol Marko uhol, isto by mu bol rozťal hlavu napoly. Aspoň tak to

tvrdí žaloba, ktorú na Števkó Hudcovie podal Matej Kubíni. A aký žiadal preňho trest? Vraj preto, že sa rúhal, i preto, že sa vzoprel svojmu pánovi, mala mu byť na výstrahu odťatá ruka.

Nevedno, ako sa tento súd skončil. Zachovala sa nám len žaloba, ktorú zapísal na žiadosť zemepána rektor tisovskej školy Štefan Pasiar. Z nej, ale aj z mnohých podobných listín, vieme o ukrutnostiach feudálov, o neľudskom správaní k sedliakom, o panskej robote na majeroch, ale aj o hrdosti a odvahe slovenského poddaného, ktorý sa nechcel dať úplne zlomiť, a kým len mohol, tak sa bránil pred panskou svojvôľou.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

Vo februári si iste nezabudnete na besiedkach v pionierskej klubovni pripomenúť významné udalosti v roku 1948. Pretože zmenili veľa aj v živote detí, hľadala som knižky, ktoré by ti priblížili detstvo tých, ktorí prídu k vám na besedy, hostí—pamätníkov. Pri listovaní v Slovníku slovenských spisovateľov pre deti (lebo i ja zavše opakujem), povšimla som si dátum 9. marec 1903. A vieš, čo mi zišlo na um? Navrhnuť ti zájsť do knižnice po knihy **Jano a Čenkovej deti**. Dobrí matematici už uhádli prečo: Blížia sa nedožitie osemdesiate narodeniny **národného umelca Fraňa Kráľa**, spisovateľa, ktorého u nás pozná každý, kto má rád literatúru pre deti, a nepochybujem, že deti tiež. Možno by sme si obsah kníh už porozprávali spolu, možno by som si ho mohla prečítať v tvojom čitateľskom denníku. A to je vari najväčšie uznanie, aké sa dielkam Fraňa Kráľa mohlo dostať — jeho polstoročné knihy deti znova a znova čítajú. Siahajú po nich najmä tí, ktorých už prestávajú zaujímať rozprávky a majú radšej príbehy zo života. Presne s takým úmyslom ich Fraňo Kráľ pre deti písal.

Bol učiteľom na chudobných školách a poznal, že jeho žiaci majú život rovnako ťažký ako chudobní hrdinovia rozprávok, ibaže niet nijakej dobrej víly ani láskavého kráľa, ktorý by ho vládol zmeniť. Popri umení učiť mal však Fraňo Kráľ aj iný dar — vedel učiť umením. Napísal knižky, aké v detskej literatúre ešte neboli. Biedni hrdinovia v nich sú deti, ktoré sa chcú aj hrať, aj

radovať. Veď si len pripomeň šibalstvá husiarika Jana na farárových čerešniach alebo pri hre na zbojníkov s Bogušovic Igorom. Ale keď si oživíš príbehy Čenkovej detí, možno ti príde ľúto Hanky, Paľka, Miša, ktorí privčas museli od mamy do služby, do učenia, pre zábavku iným. Fraňo Kráľ nenapísal rozprávky, ale pravdu. Preto mnohí dospelí vtedy, v roku 1931 a 1932, pokladali jeho knižky za nevhodné pre deti. Ale knižky predsa prežili. Chudobných detí, ktoré sa v nich videli, bolo veľa a tie deti mali otcov a mamy, ktorí sa s údelom chudoby nezmierili. Vyvrcholením takéhoto úsilia bol aj Február 1948.

Vyjadrením tvojho uznania ku knihám Fraňa Kráľa bude nielen tá slzička, ktorá ti nad osudom ich hrdinov možno vypadne, ale najmä radosť, že ty už žiješ inak. Presne tak si to Fraňo Kráľ predstavoval. Naša spoločnosť si jeho dielo pre deti cení tak vysoko, že každý rok udeľuje jednému spisovateľovi pre deti Cenu Fraňa Kráľa. Je vysokým vyznamenaním a získať ju je veľká česť.

Medzi najnovšie knihy z Mladých liet patrí i taká, ktorej hrdina prežíval svoje detstvo v čase, keď bol chlapčekom aj Fraňo Kráľ. Knižka má názov **Holúbok** a na poslednej strane, tam, kde sú údaje o všetkých, čo na nej spolupracovali (tá časť sa odborne nazýva tiráž), je napísané: **Spomienky osemdesiatdeväťročného Jána Klimu spracovala Helena Križanová-Brindzová**. Kým knihu vyrobili, oslávil deduško Klimu už dvoje ďalšie narodeniny. Keď nás nedávno v redakcii navštívil, prišiel si po prvý výtlačok — rozhovoril sa o živote veselo i vážne. Presne tak, ako v príbehoch chudobného chlapca, ktorý žil vtedy, keď mamy deťom hovorievali, že chlebiček spí, lebo ho pre všetkých nebolo nadostač.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam Ti hádku

ONDREJ ZETOCHA

Povedali vedci:

trinásti sú všetci.

Dvanásť ich je v kalendári

a trinásty v noci žiari.

Čo je to?

Veľké telo, malý chvost,

kožušinu hnedú —

včelám robí nepravosť,

keď im kradne z medu.

Čo je to?

Poznáte vy

takú mušku,

ktorej v noci

svieti v brušku?

Čo je to?

Odpovede na hádky posielajte do 10. februára na korešpondenčnom lístku. Nezabudnite okrem svojej adresy napísať aj vek. Troch výhercov odmeníme peknou knihou.

Správne odpovede na hádky zo 4. čísla: Mráz; snehuliak; lyžiarske stopy v snehu.

Knihu vyhrávajú: Marián Jurenka, Holíč; Jana Maršáľková, Nová Bošáca; Ján Kubečko, Lučatín.

Zápisník Slniečka

Životné jubileum. Spisovateľka Krista Bendová patrí k tým autorom, ktorí po víťazstve pracujúceho ľudu vo februári 1948 začali vytvárať novú, socialistickú knihu pre deti a mládež. Sama autorka do tohto historického úsilia prispela zbierkou veršov pre menšie deti Čačky-hračky (1949), ktorá je dosiaľ pozoruhodná svojou poetickou hravosťou. Knihou mnohých generácií slovenských detí stala sa i jej veršovaná zbierka Bola raz jedna trieda (1956), pôsobivá svojím úsmevným humorom. Humoristickú podobu má i autorkin rozsiahly cyklus Osmijankove rozprávky, ktorý patrí k základným dielam novodobej slovenskej detskej literatúry, podobne ako aj „román pre mladých“ Opice z našej police (1967). Nie sú to však len tieto knihy, ktorými Krista Bendová rozveseľovala malých i veľkých čitateľov počas svojho dlhoročného pôsobenia v detskej literatúre. Je ich oveľa viac. A pribúdajú stále nové a nové (napríklad Rozprávky z Dúbravky) pre radosť ďalších detských čitateľov. Pri príležitosti významného životného jubilea želáme Kriste Bendovej ďalšie tvorivé úspechy, ktorými tak ako doteraz obohatí slovenskú socialistickú literatúru pre deti a mládež.

Prvá kniha. V obľúbenej edícii Mladých liet Prvá kniha, určenej prváčikom, pripravuje redakcia Klubu mladých čitateľov pre nový školský rok 1983/84 knihu krátkych poviedok zaslúžilého umelca Ruda Morica s názvom Hlupáčik s velikánskou

jednotkou. Knihu môžu rodičia objednať svojim budúcim školákom už pri ich zápise do školy.

Môj rodný kraj. Začiatkom januára odovzdali predstavitelia Mladých liet ceny a diplomy tým súťažným kolektívom, ktoré úspešne obstáli v literárnej súťaži Môj rodný kraj. Pri tejto príležitosti bola na ZŠ Hubeného v Bratislave otvorená výstava najhodnotnejších literárnych albumov, spojená s besedou so známymi spisovateľmi pre deti a mládež.

Jubileum šéfredaktora. 12. januára dožil sa významného životného jubilea dr. Juraj Klaučo, šéfredaktor Mladých liet, predtým šéfredaktor vydavateľstiev Pallas a Tatran. Popri riadiacej vydavateľskej činnosti venuje sa dr. Juraj Klaučo systematickému sprostredkovaniu významných ruských a sovietskych literárnych diel do slovenčiny (Dostojevskij, Šklovskij, Bondariev, Zalygin). O jeho úspešnej činnosti v tejto oblasti svedčí Cena Jána Hollého, ktorá je najvyšším ocenením prekladovej tvorby na Slovensku, ako aj sovietske vyznamenanie Vynikajúci pracovník Štátneho výboru pre vydavateľstvá, polygrafiu a knižný obchod ZSSR. Ďalšou oblasťou, ktorej sa dr. Juraj Klaučo venuje trvalo a ktorá bezprostredne súvisí s jeho životným zameraním, je knižná kultúra. V rade štúdií a článkov rozpracoval mnohé jej teoretické i praktické problémy, pričom najmä v poslednom čase orientuje sa na výskum knihy adresovanej deťom a mládeži. Redakcia Slniečka želá jubilantovi, aby vo všetkých sférach svojej činnosti naďalej dosahoval výsledky, ktoré úspešne napomáhajú rozvoju slovenskej socialistickej kultúry.

Beseda za okrúhlym stolom. Za prítomnosti národného umelca Bo-

humila Říhu a zaslúžilého umelca Ruda Morica uskutočnilo sa koncom lanského roka v pražskom vydavateľstve Albatros stretnutie českých a slovenských literárnych vedcov. Predmetom ich stretnutia bol rozhovor o stave literárnoteoretického výskumu súčasnej českej i slovenskej tvorby pre deti a mládež. **Náš tip.** Z najnovšej produkcie Mladých liet odporúčame do pozornosti čitateľov Slniečka knihu národného umelca a nositeľa Ceny H. Ch. Andersena Jiřího Trnku Záhrada, plnú čarovných kúziel, fantazijnosti a hravého humoru. Zásľuhu na sprístupnení tohto reprezentatívneho diela modernej českej literatúry do slovenčiny majú prekladateľka Lýdia Vadkertiová a redaktorka Mária Števková.

Zomrel Ján Smrek. Začiatkom decembra minulého roku zomrel v Bratislave národný umelec Ján Smrek. Hoci jeho celoživotné literárne úsilie bolo zamerané na tvorbu pre dospelých, jeho dve útle zbierocky pre deti Maľovaná abeceda (1954) a Machule (1956) patria k základným dielam modernej slovenskej poézie pre deti. Predovšetkým zbierocka riekaniak Maľovaná abeceda stala sa pre generácie slovenských detí učebnicou materinskej reči.

21. ročník KMČ. Do zoznamu kníh nového ročníka Klubu mladých čitateľov zaradila redakcia niekoľko pozoruhodných titulov. Svojich čitateľov zvlášť upozorňujeme na vynikajúcu knihu zasl. umelca Václava Čtvrťka Čárymáry na múre a na pôvodnú dokumentárno-dobrodružnú knihu slovenského vedca Jána Paulinyho Objavenie Arábie. Milovníkom „vernoviek“ odporúčame zas objednať si životopisnú knihu Ladislava Švihrana Náš priateľ Jules.

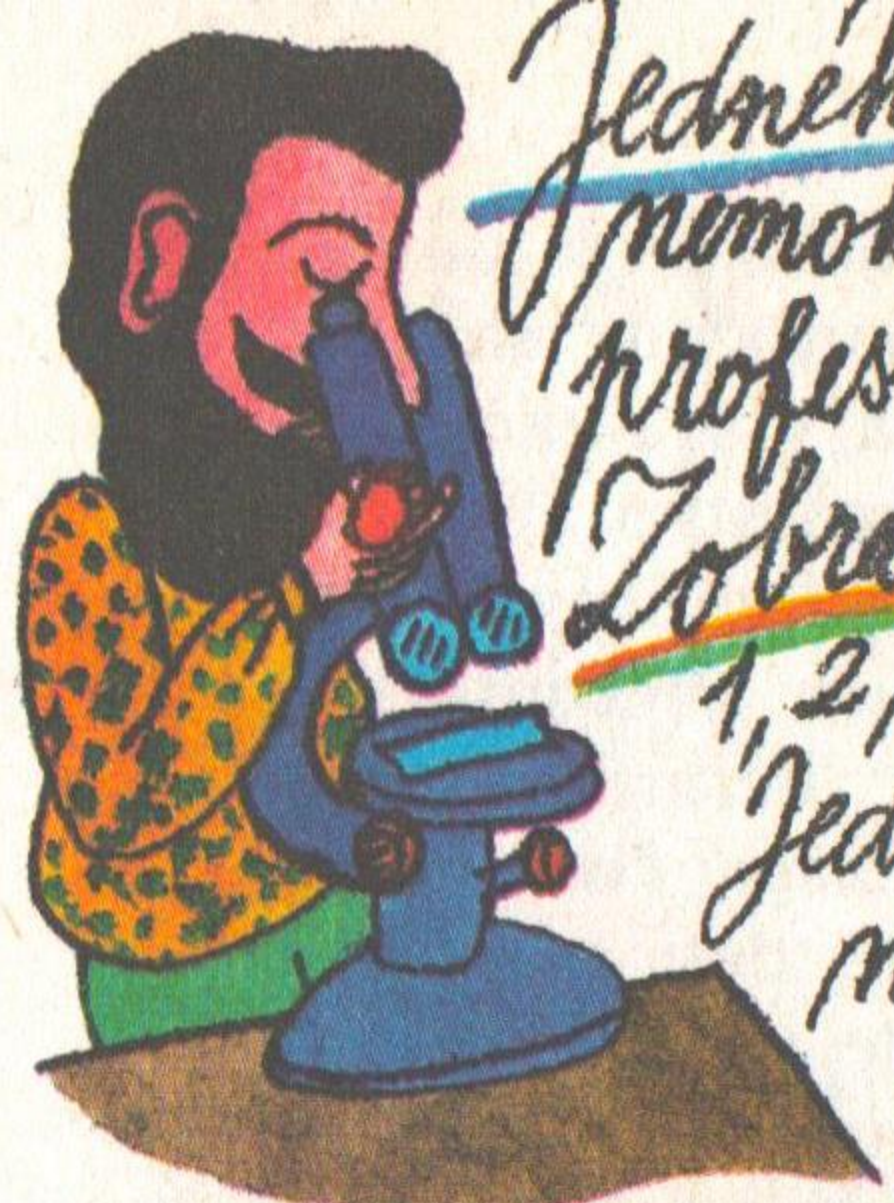
Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

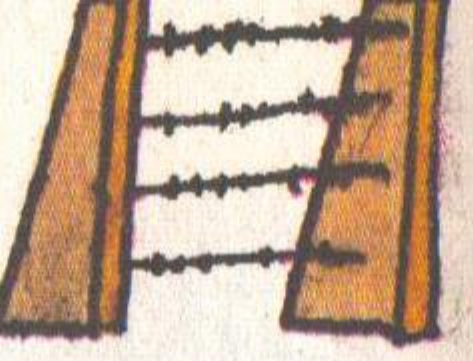
Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor

Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriašsy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročne predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia. RČ 13/7

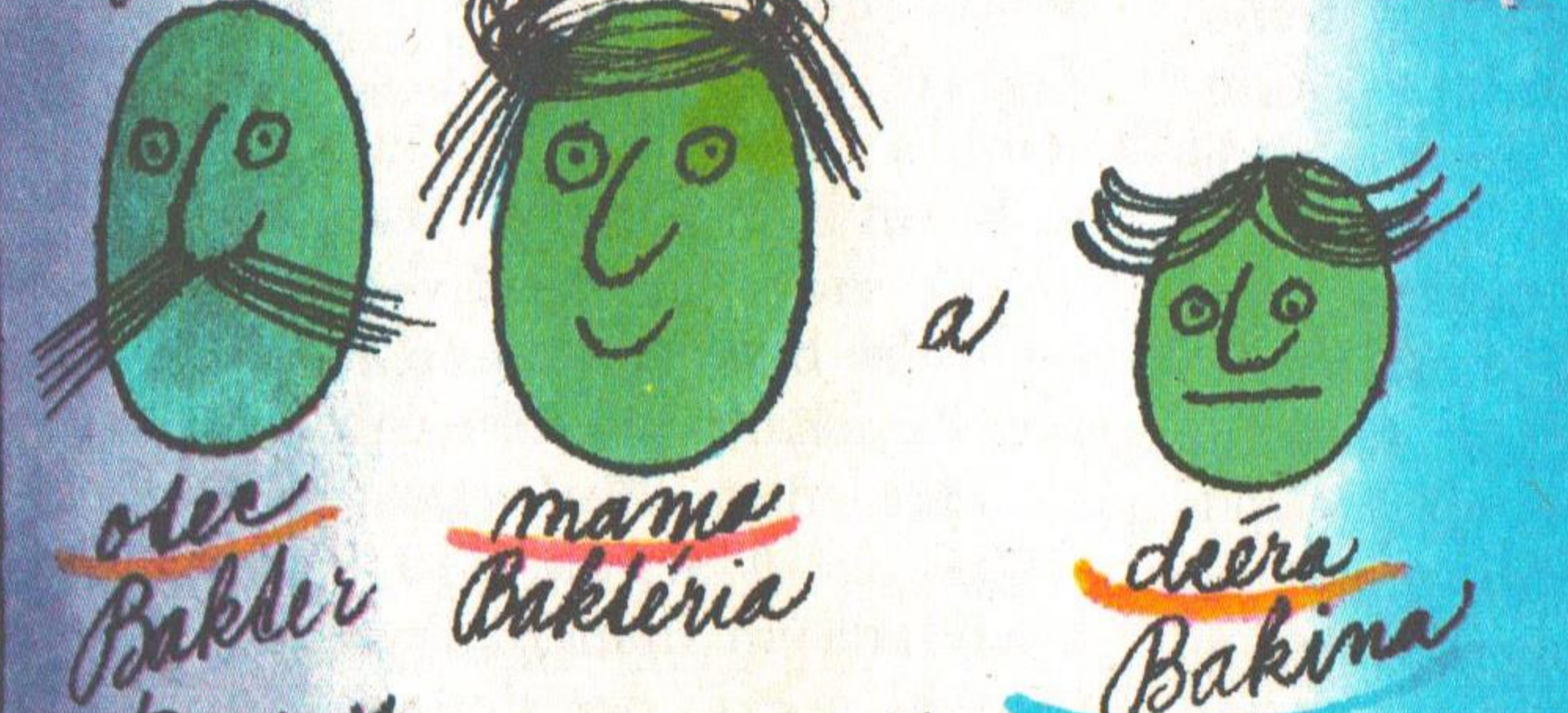
Jedného večera som nemohol zaspať. Pradil mi jeden profesor, že najlepšie zaspiem, keď budem počítat baktérie.
 Zobral som mikroskop a podho počítal:
 1, 2, 3, ..., 11236, 11237, 11238, ale čo to?
 Jedna baktéria niečo drží v ruke. Zaostril som mikroskop a.... Ved' je to rozprávková kniha!
Bohato ilustrovaná! Naxdávam sa, že nemáte veľmi mikroskop.
 Tak som Vám jednu rozprávku odpísal:

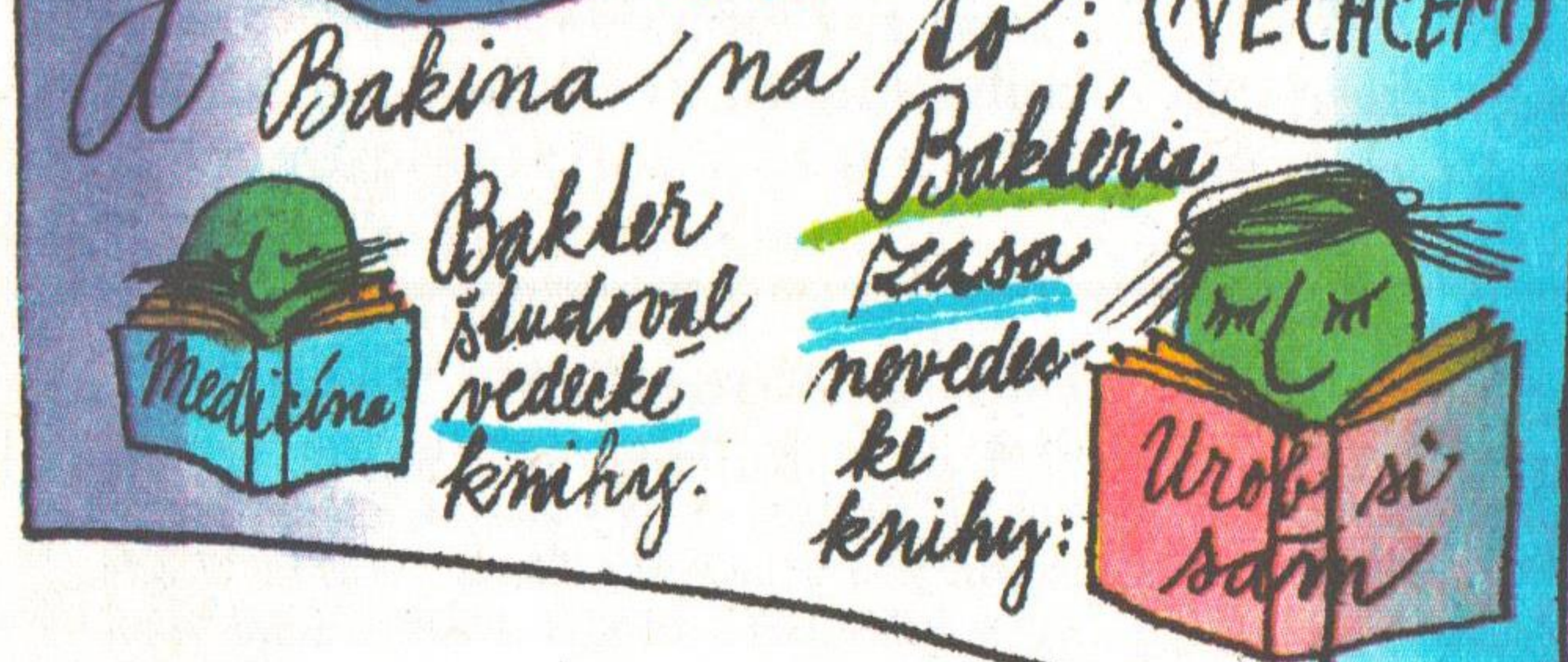
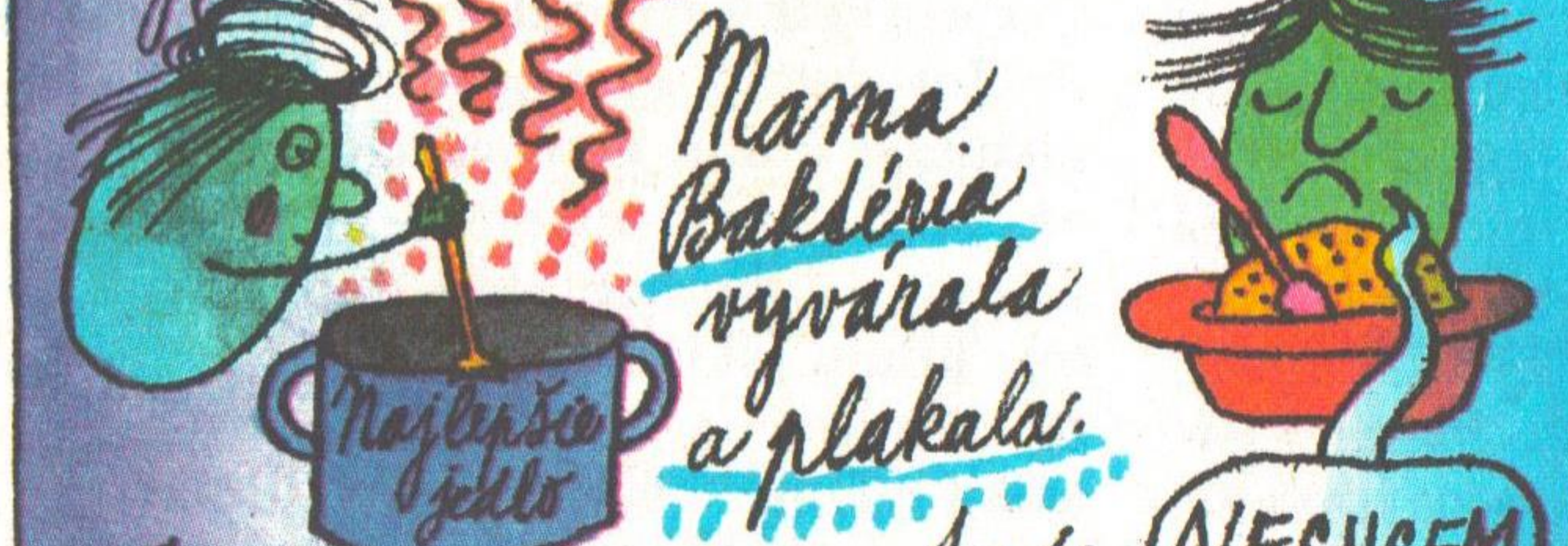
TREŠTĽ A PISE
 ANDREJ ZIMKA

O pyšnej baktérii Bakine.

Bývala nespokojne so svojou rodinkou:

Podľa sa veľmi hrápili. Bakinka mečeala nič papkat...
 Veľmi ju milovali. Ved' si ju vysedeli pri televízore.

Ona plávala celé dni v krovom obelhu, aby ulovil dcéru niečo pod zub (oladus, majú baktérie zuby?)

Nič nepomáhalo. V uborok po obede ju prehovorili kamarádky (lepšie povedané, kamabaktérky), aby si išla s nimi zaplávať do krčnej lepry. Obliekla si plavky a súhlasila. Ako tak plávala, pridi jej nesie pridi akési čudo: **ACYL PIRIN**

Bakinka sa priedla. Nechodila do školy, a preto nevedela, že to "koleso" nič baktérie. ostali po nej len plavky...

Ani som nedorčidal, ani som zaspať. Spal som tvrdo, lebo som mal pod hlavou mikroskop.

